...аналаа нэгэдэлгын һайндэрөөр!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...21-нэе гарана. | № 101 (18424) | 1990 оной майн 1, вторник | Сэн 3 мүн.

...АНАЛАА НЭГЭДҮҮЛЭН ДАБШАЯЛ

...Майн Нэгэн. Энэ үдэр бүхы ...шан арадууд, ямаршье түбидэ, ...ондо байг — хамаагүй, бултадаа ...зорилтой, эрмэлзэл зорил... гэршэлжэ, һаналаа нэгэдэлгын ...агуу ехэ һайндэртэ зэргэнүү... заншалтай. Хүн түрэлтэнэй түү... энэ һайндэр өөрын намтартай, ...хүдаһануудта хүдэлмэришэн ак... политическэ эрхэ сүлөөгэй, ...ерээдүйн түлөө тэмсэл эли то... Энэ нангин тэмсэл хэзээдэшье ...гүй. Шуһата тулалдаанууд, бу... олон мянган хүн зоной хабаа... жагсаалнууд энэ үдэр болоожо үн..., мүнөөшье энэ тэмсэлэй охин

...уласхоорондын һаналаа нэгэ... үшөө зуун жэлэй саана 1890 он... олониитын хабаадалгатайгаар ...юм. Үнгэрһэн зуун жэлэй тур... тэмсэлэй гол үдхань хуби... түйлаһан амжалтануудаа ...шан арадууд саашанхи зорил... тодорхойлжо, һаналаа нэгэдүүлдэг ...мүнөө үе сагта ажалшад өөрынгөө ...демократиин ба социализмын тү..., һаналаа нэгэдэлгэ гээшэ тэ... найдамтай зэбсэг, илагдашагүй ...мэдэрдэг.

...Майн Нэгэн манай ороодо мүн ...тэй. Арад зомнай хубилган ...бэшэ оршон байдалда ээл... онуудаа шиидхэжэ байна. Хүг... жэлнүүдтэл адли хооһон ..., һанаагаа мэдэлхын түлөө сэдь... тоо, баримтануудые бэдэржэ ..., тохёолдоһон бэрхэшээл дүүрэн ...һаа түргэнөөр эршэтэ хүг... үргэн харгы замда гараха ту...

...хубилган шэнэдхэлгын үнгэр... турша арадай засагай үедэ ...эрьен шэртэжэ, алдуу эндүү... үеынгөө байдалые сэгнэжэ, ...зорилгонуудаа тодорхойлхо талаар ...хэбэ гээшэбди. Ябууд дундаа ...зайсуулжа, зүб харгыда орохо ...һанадагнай эндүүтэй байгаа. ...түрүүн харгы гаргагшадта бүхы ...эли байхаб даа! Мүнөөдэр бүтээ... ямар нэгэ гэгээн ухаатай ...байгаагүй, бодото байдал эгээн ...багша юм гэжэ ойлгобо ха

...жэлнүүдтэ асари ехэ бэдэрэлгын, ..., теоретическэ ухаан бодолой ху... туһаар оронойнгоо ерээдүй тээ... зам тодорхойлхо талаар нилээд ехэ .... Энээн тухай апрелиин 27-до ...ажалшадай түлөөлэгшэдтэй ...М. С. Горбачев «Хайшаа дабшаха... эли тодо болонхой» гэжэ мэдүү... Президентын хэлэһэн эдэ үгэнүүдтэ ...этигэжэ, бүхы оронтойгоо, бү... сүг хамта хамсыгаа шаман ороп... хүн бүхэндэ түрэнэ ёһотой.

...үдэр хаа хаанагүй улаан ту..., хүсэтэ мүрэнэй мушхаран урда... олон зуу мянган хүн зоной хабаа... жагсаалнууд үйлсэ, талмайнуудаар .... Баярай, тэмсэлэй, һаналаа ...дуунууд огсом шангаар зэдэлдэг. ...манай республикын ниислэл — ...Советүүдэй талмай тээшэ хо... бүхэнһөө жагсаалнууд дабшажа, ...зорюулагдаһан митинг болохонь. ...уласхоорондын һаналаа нэгэ... дашарамдуулан, партиин ...Комитет совет хүнүүдтэ хандаха..., ёһото демократическа социализ... түлэ бүхы хүсэлэл оролдол...

...онуудаа элсүүлхые уряална. Энэ хэрэгтэ бу...гэдын манлайда дабшаха эрхэеэ коммунист...нүүд хуулита ёһоор бэшэ, харин тодорхой хэ...рэгүүдээрээ батадхан харуулжа, олоной дун...да нэрэтэй хүндэтэй болохо зэргэтэй. Имагтал иимэ эрилтын оршон байдалда партиин XXVIII съездэдэ бэлэдхэл мүнөө түлэг дундаа ябажа байнхай. Партиин ээлжээтэ хуралдаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ Платформын, КПСС-эй Уставай проектнүүдые коммунистнууд, бүхы арад зон гүнзэгыгөөр шудалжа, һанамжа, дурадхалнуудаа оруулна. Бүхы шатануудай Советүүдтэ һунгалтанууд үнгэргэгдэжэ, арад зомнай өөһэдынгөө дундаһаа бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэнэрөө шэлэн һунгаба, засаг түрынгөө хуби заяае тэдэнэй гарта барюулба. Арад зоной этигэмжэ найдалда хүртэхэ гээшэ харюусалгатай зүйл, тэрэнние харюулхын түлөө депутадуудай оролдохо байһаниинь арсалтагүй.

Теэд партиин, Советүүдэй нэрэ хүндые үргэхын, ажабайдалда тэдэнэй хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхын, арад зоной ажана байдалые һайжаруулхын тула орон доторoo экономическа реформые эрид шууд хурдадхаха зэргэтэйбди. Тэрэгүй һаа хараалһан түсэбүүднай миин лэ һайхан һанаан болоод һалаха ушартай болоно бшуу.

— «Хүдөөгэй ажалшад! Таанадай, таряашадай ажалһаа эдеэ хоолой асуудалые шиидхэлгэ, бүлэ бүхэнэй ажана һайн байдал дулдыдаха байна!— гэһэн уряа хүн бүхэндэ дүтэ. Юу халэхэб, манай республикада хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ зарим тэды хубилалтанууд болоо гэжэ тоо бүридхэгшэдэй харуулаашье һаа, бодото байдалда һайн тээшээ хубилһан зүйлнүүд үсөөн лэ байна ха юм даа. Эндэ хүдөөгэй ажалшадай оролдолгоһоо гадна үйлэдбэрииe зүбөөр, шэнэ ёһо гуримаар эмхидхэжэ хүтэлбэрилхэ гээшэ мүн лэ шухала асуудал байһаар зандаа. Энээн тухай республикын ажалшадта КПСС-эй обкомой, правительствын һаяхан хандаһан Хандалга дотор эли тодоор хэлэгдэнэ.

Эрдэм техникын болон соёлой ажал ябуулагшад ухаан бодолоо хубилган шэнэдхэлгэдэ бүрин дүүрэнээр зорюулха байха гэжэ партимнай найдажа байһанаа мэдүүлнэ. Совет залуушуулда, алдарта эхэнэрнүүдтэ — манай эжынэр, эгэшэнэртэ — хандуулагдаһан үгэнүүд тэдэнэй манай ороной урагшаа дабшаха хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулдаг байһые гэршэлээ.

Ерэхэ майн 9-дэ бидэ бултадаа Агуу Ехэ Илалтын 45 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэмнай. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, дэлхэйн арадуудые хүрин тахалһаа аршалһан совет сэрэгшэдтэ, ара талада Илалта шэрээлсэһэн ажалай ветерануудта партиин ЦК баяр баясхалангай үгэнүүдээр хандаба.

Мүнөө, манай орон дотор үндэһэ яһатанай хоорондохи илгаа тухай үгэ булялдаанай, зүрилдөөнүүдэй болоожо байгаа үе сагта, арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ уряа ёһын тэдыдэ хэлэгдэһэн үгэнүүд бэшэ, энэ хадаа бүхы гүрэн түрымнай холын хараата зорилго мүн гээшэ.

Манай Совет ороной политическэ шэнэ бодомжолгын үндэһөөр уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һулаpуулха аргын олдоогүй байхада дэлхэйн шэнэ, ухэлтэ дайнай түйлда хүрэһэн ушарые хүн бүхэн һанана ёһотой. Икмэ хубилалтын болсогүй һаа, орон доторхи байдалаа һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ аргатай болохо байгаа гүбди гэжэ һэжэглэмээр гээшэл. Ушар тиимэһээ «Түби дэлхэйн бүхы арадуудай амгалан байдал, этигэл найдал ба харилсаа холбоон мандаха болтогой!» гэһэн уряагай дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэнэй сэдьхэл бодолдо гэрэлтэ һайхан этигэл найдал түрүүлһэниинь элитэ ааб даа.

Урин һайхан хабарай, тэмсэлэй, уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын һайндэрөөр амаршалнабди таанадаа, хүндэтэ нүхэд!

Булат ЖАНЧИПОВ

ХАБАРАЙ ХҮСЭЛ

Ехэ хэрэгүүдэй уряалхы ульһа задатай,
Ерээд онуудай түрүүшын хабарай манлай —
Яаралгүйхэн сэнхир маймнай заларбал,
Ябалан дээгүүр ягаан толоор бадарбал.

Бүглүү сэбдэг, шуургата сагнай барагдаа,
Бүхы голнууд мүльһэн хуягһаа мултараа,
Сүлөө һүрин Сэлэнгэ, Үдэдөө шамдаад,
Сугларһандаа Байгал тээшээ мушхараа.

Шэмээгүй, шэмэрүүхэн үбэлэй эрхээр зогсоһон
Шэдэргэн долгито горхон, булагууд абьяастай,
Һаари сагайнгаа булангир хөөһэтэ богые
Һаатангүйгөөр һубин түлхинэ урматай.

Хүдөө нютагай хүрьһэ һэешэн хагдалжа,
Хушуу дүүрэн хони, малнууд бэлшэнэ.
Холоһоо асарһан дуундаа ээрэн сасажа,
Хонгор борохон булжамуур дээрэнь жэргэнэ.

Шэлдэг хаһа — шэнэдхэлгын һудал соо
Шэнэ ёһоной шэнжэ тодохон сохилно.
Уран хэлэсэ, угайнгаа заншал, түүхые
Уяран баясан эдир үетэн шудална.

Шэжэм агтын хүнхинөөн талаар зэдэлхэ,
Шэнэ сагай үрэһэнэй тарилга эхилхэ,
Аадар, наран аятай дундаа һэлгэхэ,
Арьбан ургаһаар алтан намар эрьехэ.

Эхэ сэсэн амидаралта байгаалим
Эрлиг зэрлиг баршад тодхор бү үзэг!
Хабарһаа эхитэй он жэлэй нюруудa
Хангай дайдам хэшэг буянаа нөөсэлэг!

Эльгэ нимгэн, эмгэн тоонто Буряадни,
Энтэр дээрээ олон яһатаниие энхэрнэш.
Булуур сагаан боди һайхан заяандаа
Бүгэдын һайшаал, үреэл хүртэжэ байгаарайш!

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

Фоторепортаж

БУРАЗДАА ДЭЭРЭЭ

Хүлэй Үртөө һууриһаа баруун хойшоо зургаан модоной зайда үргэн ехэ тарялан нэмжынэ. Тэрэнэй наада захада минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха, складууд, хажуугаарнь трактор машинанууд олон харагдана. Бидэнэй тиишэ хүрэжэ ерэхэдэ, Улаан-Одоной отделениин тарялан ажалай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Г. Цынгуев К-700 түхэлэй тракторта һуудаг Д. Галсановтай сугтаа өнөөһөө найнь хутаганууды һэлгэжэ байба.

— Гурбадахи үдэрөө газараа хахалжа байнабди. Бүхыдөө 700 шахуу гектар газар хахалагдаха юм. Энэ хүдэлмэрииемнай механизаторнууд В. Тарахкало, К. Хитрихеев, Д. Галсанов гэгшэд хэнэ. Эдэнэр үдэр һүниие мэдэнгүй шахуу сүүдхэдэ халаан хахадай туршада хүдэлжэ, үрэһэ тариха газарые түргэн бэлдэхэ гэжэ оролдоно. Тиин Майн 1-нэй һайндэрые бураздаа дээрэ угтахамнай,— гээд бригадир Цынгуев тайлбарилба.

— Хамтадань 200 шахуу гектар газар хахалаад байнабди. Би К-700 түхэлэй трактор жолоодоноб. Тиихэдэ механизаторнууд нүхэд Хитрихеев Тарахкало хоёрнай баһал һайнаар хүдэлнэ. Хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ ябаашье һаа, дүршэлтэй бэрхэ, оролдосотойшье хүбүүд даа,— гэжэ бригадирай хөөрөөе тракторист Д. Галсанов үргэлжэлүүлнэ.

— Тамнай өөрөө механизатораар үниинэй хүдэлнэ гүт?— гээд бидэнтэй хамта ябаһан «Шэнэ Үдэ» газетын корреспондент А. Цыденов Галсановһаа асууба.

— Гунду Цынгуев бидэ нэгэ үе механизаторнууд болоһон зомди. Тэрэ гэһээрнай 10 жэл болобо. Саг гээшэ яагаа түргэнөөр ошоноб даа. Һаял бидэ эдэ хоёр залуу хүбүүдтэл адли трактор жолоодожо эхилһэн зомди. Мүнөө болоод байхада дүршэлтэй «үбгэн» механизаторнууд гүүлэжэ байналди,— гэнэ Данзан Галсанов.

Эдэнэй хэлэһэн үгэнүүдые шагнахада, тарилгадаа ямараар бэлдэһые харахада, бригадынхид үшөө нэгэ шэнэ хабарые гүйсэд этигэл найдамтайгаар, халуун эрмэлзэлтэйгээр эхилээ гэжэ ойлгохоор байна.

— Энэ хүдэлжэ байһан ДТ-75 түхэлэй хоёр тракторһаа гадуур, үшөө нэгэ ДТ-75 трактор бии. Үшөө тиихэдэ К-700, Т-4, Т-150 түхэлэй тракторнуудтайбди. Тэдэмнай бултадаа хүдэлгэгдэхөөр бэлэн даа. Тарилгада гурбан агрегат табигдаха юм. СЗП-36, СЗ-36 түхэлэй сеялкэнүүд бэлэн болгогдоод, жэрысэ табяатай,— гэжэ Цынгуев хөөрэнэ.

Нёдондо жэлһээ бригадираар хүдэлжэ ябаһан Гунду Цынгуевай даадаг коллектив ехэ бэшэ, оройдоол 13 хүнһөө бүридэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа 11-ниинь трактористнууд болоно. Бултадаа шахуу баян дүршэлтэй зон гэжэ дээрэ тэмдэглэгдээ һэн.

Тус отделениин механизаторнуудай хүсөөр энэ хабартаа 1400 гектарта орооһо таряан таригдаха юм.

Дээрэ нэрлэгдэһэн трактористнуудай тоодо А. Дамбаев, С. Доржиев, Г. Батуев, Б. Данзандоржиев гэгшэд оролсоно. Тэдэнэрэй агрегадууд лэ орооһото ургамалнуудые тариха байна.

Үнгэрэгшэ намартаа энэ Хоринн совхозой механизаторнууд муу бэшээр хүдэлжэ, таряалангай гектар бүриһөө 15 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абаа бэлэй.

Энэшье жэлдэ тэдэ таряалангуудаа элдүүрилэн, тарилгын хүдэлмэринүүдые хаһа болзор соонь шанартайгаар хэжэ, баян ургаса хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: залуу механизатор К. Хитрихеев; бригадир Г. Цынгуев; ДТ-75 түхэлэй тракторнууд газар хахалжа ябана.

А. ЦЫДЕНОВЭЙ
фото-зурагууд.

Хоринн район.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

ХУУЛИ БАТАЛАЛГЫН ХҮШЭР ЗАМ

...үдэр парламента... хүдэлмэриин үдэр бо... гэжэ түрүүлэгшээр ...И. Лукьяновай һун... округуудта ошохые ...депутадуудта һа...гээр СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай ...27-да болоһон хам...дани эхилбэ. ...абтаһан хэмжээ... мэдээсэлые дээдэ ...нябал, таарамжатай депутат А. А. Собчак .... Ушарынь гэбэл, эдэ ...хойшолонгуудые ...бэшэ, харин хо... республиканууд мэдэр...бэ. Түрүүлэгшээр һууг...ша энэ дурадхалые СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ дамжуулхые найдуулһан байгаа.

Удаань нилээд удаан сэг соо үргэлжэлһэн хани халуун үгэ булялдаата хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Арадай депутадуудай хоёрдохи съездын даалгабаряар байгуулагдаһан СССР-эй Конституционно хиналтын комитедэй гэшүүдые һунгаха тухай тогтоол баталагдан абтаба. С. С. Алексеев тэрээнэй түрүүлэгшэ юм.

Хуули болон СССР-эй Конституцида зохихо хубилалтануудые оруулха тухай дурадхалнууд арадай депутадуудай дүрбэдэхи съездын баталамжада табигдаха юм.

Гэбэшье хүдэлмэриин үдэр энээгээр дүүрэбэгүй. Депутадууд энэ неделиие эхилһэн асуудалдаа тэхэрин бусаба. «Өөһэдынгөө национально-гүрэнэй эмхидэлнүүдэй газаа таладa ажаһуудаг гү, али СССР-эй газар дээрэ иимэ эмхидэлнүүдгүй СССР-эй эрхэтэдэй национальна талаараа сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ тухай» хуулиин проектые тиихэдэ имагтал Национальностьнуудай совет баталан абаа һэн. Энэ документдэ зүбшөөхы комиссиин оруулһан заһабаринуудые шагнаад, депутадууд тэдэниие һайшаажа, хуулиие баталан абаба. Энэ хадаа үндэһэ яһанай асуудалнуудые хуулиин ёһоор шиидхэхэ замда парламентын хэһэн үшөө нэгэ шухала алхам гээшэ.

«Гүрэнэй, арендна, кооперативна, ниитын ба бусад предприятинуудта, нэгэдэлнүүдтэ, эмхинүүдтэ налог тохохо тухай» Хуулиин проект тушаа үгэ булялдаата хөөрэлдөөн СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай хамтын заседани дээрэ дүүрэбэ. Аяар 66 депутат энэ асуудалаар һанамжануудаа хэлээ гэжэ түрүүлэгшээр һууугша А. И. Лукьянов тэмдэглэбэ. Үшөө нэгэшье хуулиин проект иимэ нэрэ хүндэдэ хүртөөгүй юм. Депутадууд В. Л. Лапыгин, Т. С. Адвадзе, В. И. Цыбух, Б. Г. Кучеренко болон бусад үгэ хэлэхэдээ, шухала дурадхалнуудые оруулһан, ажаглалтануудые хэһэн байгаа.

Гурбадахи сесси дээрэ национальна асуудалнуудай талаар баталагдан абтаһан хуулиин проектнүүд тушаа пресс-конференци зүбһөөрлэлгын үедэ болобо. Эдэ документнүүдые бэелүүлгэ орон дотор национальна бүхы эмхидэлнүүдэй — союзна республикаһаа эхилээд, автономито округ хүрэтэр — эрхэнүүдые үргэдхэжэ байна гэжэ Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Р. Н. Нишанов тэмдэглээ.

Удаань депутадууд пенсинүүд тухай хуулиин проектые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

Сэрэгэй алба хаагшадые пенсеэр хангаха тухай проектые зүбшэн хэлсэлгээр үгэ булялдаата хөөрэлдөөн эхилээ.

Энэ Хуулиин проектые хүсэндэнь оруулха тухай тогтоолые депутадууд нэгэн дуугаар баталан абаа. Агуу Ехэ Илалтын 45 жэлэй ойн урда тээхэнэ иимэ хуулиин абтаһан ушар хадаа энэрхы сэдьхэлэй ябуулга болоно гэжэ баяр баясхалангай үгэнүүд сесси дээрэ соностоһон байна.

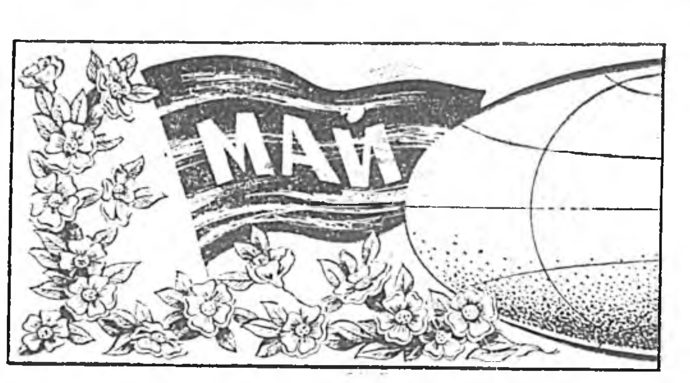
Удаань депутадууд нилээд дабхагар брошюра абаба. «СССР-тэ эрхэтэдые пенсеэр хангаха тухай» Хуулиин проект энэ брошюрын 80 хуудаһан соо багтаһан байна.

Палатануудай удаадахи хамтын заседани майн 11-дэ болохо. (ТАСС).

ПРЕЗИДЕНТЫН УКАЗААР

...Президент М. С. Горбачёвой Указаар армиин ге... Т. Язовта Советскэ Союзэй Маршал гэһэн сэрэгэй ...олгогдобо.

(ТАСС).

СОВЕДҮҮДЭЙ ХАРЮУСАЛГА

Мүнөөдэрэймнай байдал, хубилган шэнэдхэлгын эгээл харюусалгатай, орёо, хүшэр шата мүн. Орон доторнай политическэ ба экономическа реформо бэелүүлэгдэжэ байнхай. Эдэ реформонууднай манай hанаагаар түргэн саг соо ашаг үрэеэ үгэнэгүй. Региональна ажахын тоосоон, арендэ, хамтын подряд гэхэ мэтын ажахы эрхилхэ шэнэ онол арганууд арад зоной дунда дэлгэржэ, бата бэхи hууритай боложо байнхай.

Республикамнай өөрыгөө хүтэлбэрилгын, өөрынгөө олоhон мүнгэн зөөреэр өөhэдыгөө хангаха гуримда орохо талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулна. Демократи үргэдхэлгын, бүхы хүдэлмэри тухайгаа нюусагүйгөөр олондо мэдээсэлгын оршон байдал байгуулха зорилго урдаа табиhан хойноо арад зонтоёо, ажалша коллективүүдтэеэ нягта холбоотойгоор районойнгоо экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө оролдохо болонобди.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй, нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай hунгалта үргэн демократиин оршон байдалда үнгэржэ, урагшаа hанаатай, шэнэдхэлгые урагшань дабшуулха арга шадалтай хүнүүд бүхы шатын Соведүүдэй арадай депутадуудаар hунгагдаба. Арадай депутадуудта түшэглэн, манай районно, мүн городской Соведүүд промышленнэ продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, эд бараагаа элбэг дэлбэг болгохо талаар хүдэлмэриеэ саашадань эдэбхижүүлхэ арга боломжо олохо байха гэжэ үнэн зүрхэнhөө этигэнэбди.

Тэрээнhээ гадна Соведүүдэй засагые улам үргэдхэн, республикымнай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ Верховно Соведэй саг үргэлжын аяар 12 комисси байгуулагдаба. Эдэ саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэмнай бэhал ехэ туhа хүргэхэ байhаниинь эли. Манай районой 21-дэхи зарлалай арадай депутадуудай Соведэй нэгэдэхи сесси боложо, эмхидхэлэй болон бусад асуудалнуудые хаража үзэhэн байна. Соведүүдтэ бүхы засаг үгтэбэ гээшэ. Гэбэшье мүнгэн hангай талаар мүнөө дээрээ «үгытэй ядуу» байhан зандаабди.

Манай районой промышленнэ предприятинууд болон эмхи зургаанууд hүүлэй жэлнүүдтэ ажал хэрэгээ hайжаруулаа гэхэдэ болоно. Жэшээлхэдэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада промышленнэ үйлэдбэриин хэмжээн 26,5 процентээр, ажалай бүтээсэ 30 процентээр, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 53,2 процентээр ургаа. Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб 3 дахин дээшэлүүлэгдэhэн байна. Промышленнэ предприятинууд хэлсээнэй ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө hүүлэй хоёр жэлэй туршада амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Табан жэлэй 4 жэлэй туршада нилээд ехэ барилга хэгдэбэ. 4 магазин, 4 столово ашаглагдаа. Сүхэ-Баатарай үйлсэдэ 1-дэхи АТС баригдажа эхилбэ. Олон hургуулинууд болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд баригдаа, мүн капитальнаар заhабарилагдаа.

Манай районой промышленность 119 миллион түхэригэй продукци гаргана. Энэмнай Улаан-Үдымнай бусад районуудтай жэшэбэл, бага гэшэ ааб даа. Тиимэhээ районой бюджедтэ ородог мүнгэн бага гэжэ элирнэ.

Райондомнай жэл бүри 36 миллион түхэриг мүнгэн капитальна барилгада hомологдодог юм. Гэбэшье сэхыень хэлэхэдэ, мүнгөөр дуталданабди. Тиимэhээ худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай, кооперативуудай хүдэлмэриие hайжаруулха зорилго табигдана гээшэ. Жэшээлхэдэ, мүнөө район доторнэй 148 кооператив хүдэлнэ. Тэдэнэр 1988 ондо 47 мянган түхэриг, 1939 ондо 700 мянган түхэриг мүнгэ районой бюджедтэ оруулhан байна. Кооперативуудай хүдэлмэриие буруушаадаг, шүүмжэлдэг хүнүүд яhала бии юм. Байгша ондо хуули хазагайруулhан 38 кооперативуудай ажал ябуулгые болюулаабди.

Арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком байрын гэрнүүдые барилгын, социальна, соёлой талаар, эдеэ хоолоор хангалгын, экологиин болон бусад асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулна. Улаан-Үдын түб районие болбосон түхэлтэй болгохо, түүхын хүшөөнүүдые hэргээхэ зорилго табигдадаг.

Батарейкэ, Сокол, Солдатска гэхэ мэтын тосхонуудые уhаар, электрын элшэ хүсөөр, дулаагаар хангаха асуудал шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Вагжановай нэрэмжэтэ посёлогто шэнэ дунда hургуули баригдаха, Улаан-Үдын шэлэй завод hэльбэн шэнэлэгдэхэ ёhотой.

Улаан-Үдын түб үйлсэнүүдтэ хэдэ хэдэн олон дабхар гэрнүүдые барихаар хараалнабди. Ойрын сагта хүүгэдэй 3 саад, районой арадай сүүдэй байшан бариха, хэдэ хэдэн hургуулинуудые капитальнаар заhабарилха зорилготойбди.

Түүхын-архитектурна 4 объект капитальнаар заhабарилха, Верхнеудинскын острогые байгуулhан газарта, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда илалта туйлаhаар 50 жэлэй ойдо (1995 он) зорюулагдаhан мемориалнуудые бодхоохо, оперо болон баледэй театрай байшангые hэльбэн шэнэлхэ гэжэ хараалнабди.

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие hайжаруулха зорилготойгоор территориальна нэгэдэлнүүдые бии болгохо, тэдэ эмхи зургаануудые мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр хангаха асуудал шиидхэгдэжэ байнхай.

Шэнэ хуулиин ёhоор пенсинүүдые үгэдэг болохо, гэр байрын-коммунальна ажахын фондые нютагай ажахын бүридэлдэ оруулжа, элдэб албан зургаануудай мэдэлhээ гаргаха хэрэг бэелүүлэгдэжэ эхилбэ. Юрэнхы дээрэнь хэлэбэл, Улаан-Үдын гэр байрын-коммунальна ажахы хүтэлбэрилгые хубилган шэнэдхэжэ, тэрэ албанай ашаг үрые, мүн үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Улаан-Үдымнай Балтахиновай нэрэмжэтэ үйлсэдэ байрын гэр бодхоогдоно. Тэрэ гэрэй нэгэдэхи дабхарта социально-соёлой болон ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаанууд байрлаха юм.

Улаан-Үдымнай шэмэг болон, огторгой өөдэ ербын бодоhон олон дабхар гостиницын байшан одоошье байгша ондо баригдажа дүүргэгдэхэнь гэзшэ.

Шэнэ насосно станци баригдажа, судна бүтээлгын заводой тосхондо дулаанай трасса татаха, тэндэхи зарим хуушан гэрнүүдые задалжа hалгааха, тиигэжэ болбосон түхэлтэй болгохо зорилго табигдана.

Заречный, Сокол, Солдатска тосхонуудай зониие хангалгада хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэнэбди. Жэшээлхэдэ, Заречный тосхондо шэнэ дунда hургуули барижа эхилээбди. 9-дэхи ба 37-дохи hургуулинуудта залгалаа бодхоонобди. Тиихэдэ туберкулез үбшэнhөө эрэгалха диспансер, Элүүрые хамгаалгын министерствын гараж баригдажа байнхай.

Эдэ болон бусад ехэ барилга хэжэ дүүргэхэ хэрэгтэ экономическа үндэhэ hуури шухала удха шанартай. Теэд тэрэ экономическа үндэhэ hууримнай хаана гээшэб гэhэн асуудал гаража ерэнэ. Манай hанахада, коммунальна зөөри, нютагай ажахын предприятинууд, газар ба байгаалиин баялигууд районоймнай экономическа үндэhэ hуури болохо ёhотой. «СССР-тэхи нютагай ажахын ба нютагай хүтэлбэрилгын юрэнхы үндэhэн hуури тухай» шэнэ Хуули элдэб янзаар олзо оршо оруулха арга боломжые үргэдхэжэ үгөө.

Районно Соведэй гүйсэдком союзна ба союзно-республиканска мэдэлэй предприятинуудhаа налог татабариин ба тэдэнэртэй хэлсээ баталhанай үндэhэ hуури дээрэ харилсаагаа хүгжөөхөөр зэhэнхэй. Райсоведнай гадаадын-экономическа харилсаа холбоо бэхижүүлхэ, хилэ шадархи районуудтай худалдаа наймаа эмхидхэхэ, ябуулха ёhотой.

Нютагай Соведүүд тогтоогдомол нормативуудай ёhоор предприятинууд болон кооперативуудhаа валюта абадаг болохо гэжэ найдагдана.

Мүнөө манай районно Соведэй гүйсэдком өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын ба өөhэдыгөө хангалгын гуримда орохо талаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Энэ асуудал зүбөөр шиидхэхэ эрдэмтэдэй коллектив бии болгогдобо.

Майн 1-нэй арадуудай hаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын hайндэртэ өөрынгөө шиидхэжэ байдаг, шиидхэгдээшьегүй асуудалнууд тухай тогтобоб. Гол шухалань гэхэдэ, манай үдэр бүриин ажабайдал эдээнhээ бүрилдэдэг байна бшуу.

Е. ЕГОРОВ,
арадай депутадуудай Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

«ЭМНИГЫЕ ЭМЭЭЛЛЭХЭ—ЭРЫН ХЭРЭ

Бүлэг гүүнүүдээ хуряагаад, гол hурэгhөө таhарhан боро азаргаяа бэдэрхэеэ ошоhон Валерий гурбадахи үдэртөө гэртээ бусаба. Нилээд эсэжэ зүдэршэhэн шарайтай, эмээлhээ буужа бэеэ тэниигээд, унаhан мориёо уhалжа, хорёо соо үбhэ үгөөд, гэртээ ороhоор тэрэ аяга сай арайхан гудамхиhаар, хэбтэжэ амархаяа таhалгадаа ороо hэн. Гурбан хоног соо эмээл морин дээрэ hэтэ hэжүүлхэдэ, бэе тэсэхэгүй даа. Валерий залуу хадаал үшөө тэсэжэ, дабажа ябана. Юрэдөө, адуушанай хүдэлмэридэ моригдо дуратай залуу хүбүүдые томилоогүйдэ мүнөө эргагүй. Азарга адуугаа харааhаа алдажархёод, үни удаан хэрэгшээнгүй байгаа hаа, ан араатанай хүнэhэн болгожорхихо бшуу. Адуушадтай уулзажа хөөрэлдэхэдэ, олон hонирхолтой ушарнуудые дуулаабди. Бүришье гайхуулаа hэн.

— Урдандаа энэ hалбариемнай тоодоггүй байгаа. Хэды унага абаhааршни hонирходоггүй hэн. Тэрэ үедэ адуун hүрэгөөрөө үгы болодог бэлэй. Тоэд бүхы дуталдаhыень унагануудаараа хүсэлдүүлээд, гэмтэй, зэмэтэйшье болонгүй гаралсадаг байhан ааб даа. Мүнөө ондоо болоо. Харюусалганьшье дээшэлээ. Адуушаднай булта залуу хүбүүд. Hаhатайшуул үүлтэртэ моридой фермэдэ ажаллаа ааб даа. Адуу морид гээшэ нэгэл ондоохон. Хүниие өөртөө татадаг гайхалтай юм. Моридо дуратайл hаа, юрэдөө, захаhаань hалажа шадахагүй ха, — гэжэ ажахын ахамад зоотехник Владимир Гапсанович Галсанов хэлээ hэн.

Дүтэ шадарай хонишод, үхэршэдhөө hурагшалhаар азарга адуугаа мүрдэн бэдэрhэн Валерий аяар бүри Баунтын районой дэбисхэр дээрэ хүрэжэ ерэхэдээ олоо hэн. Зундаа эндэ бэлшэжэ гарадагаа мэдэhэн бүлэг адууниинь боро азаргадаа тууглажа, эндэ хүрэжэ ерэнхэй байба ха юм.

Арбаад гүүнүүдтэй азаргаяа намнаhаар ерэхэдэнь, үдэр хадын үнгэрөө ааб даа. Бүлэг адуугаа гол hурэгтэй ниилүүлээд боро азаргаяа урга хаяжа бараад, фермэдээ хүтэлжэ асараа hэн. Азаргагүй гүүнүүд дэлхэй дүүрэн тарашахагүй ха юм. Хоёрдохёор, азаргануудаа суглуулжа, hайн тэжээлээр шахажа хүшэлүүлхэ саг тулажа ерээ. Валерий адуушан хүбүүдтэйгээ үглөөдэрынь адуун сооhоо азаргануудаа амяарлажа баряа бэлэй.

— Хүн манай ажалые бэлэхэнээр hанадаг. Үнэндөө тиимэ бэшэ. Адуун соо хэдэн азарга байха. Азарга бүхэн өөрын гүүнүүдтэй. Азаргаараа хэсэг (бүлэг) болоходоо, бултадаа ниилээд бэлшэхэгүй. Нэгэ hүрэг адуухшни арбан—арбан табан хэсэг болоод байхадаа бэлшээhэн хүндэ амар гээшэ гү? Имэл хадаа азарга адуун hүрэгhөө таhаржа үгы болоно ха юм. Энээниие ойлгохогүй байхадаа бэлэн гэжэ hанана ха,— гээд ахалагша адуушан Валерий Даша-Дондокович Токтохоев хэлээ hэн.

Үнэхөөрөө, адууhа мал үсхэбэрилэгшэдэй дундаhаа адуушанай ажал эгээл хүндэ хүшэр гэжэ тодоруулагданхай. Түхэрэен жэлдэ hэтэ бэлшэжэ ондо ородог адуун hүрэгөө бэлшээридэ адуулхадаа, үhэтэй арhан даха хэдэрэнхэй, эмээл дээрээ үдэрөө үнгэргэхэ болоно ха юм. Эмниг азарга, морид үнэндөө зэрлигhээ илгаагүй байхал. Имэл хадань адуушадай дунда гэнэ усалда орохо ушар али олон дайралдадаг шуу.

Валерий Токтохоевой хүтэлбэрилдэг бригадын коллективтэ 936 адуу морид даалгагдаа юм. Тэрэ тоодо 454 гүүн тоологдоно. Нёдондо адуушад 100 гүүн бүриhөө 70 унага абажа түлжүүлээ hэн.

Бригададань 30 гектар сабшалан, зеленко тарихаар 50 гектар поли даалгагданхай. Нёдондо бага зэргээр үбhэ, гектарай 12 центнер зеленко хуряажа абаhандаа, үнгэрhэн үбэлөө гэмгүй hайнаар дабажа гараа юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ унагануудаа гараhан жэлдэнь гүрэндэ тушаажа, нилээд олзотоно. Жэшээлбэл, унагануудаа эхэhээнь илгаhаар шахахадань тушаагдадатараа туд бүреэ 198 килограмм шэгнүүртэй болоно. Тиихэдэ томо моридынь 340 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдана.

— Байгша ондо 310 унага абажа түлжүүлхэ түсэбтэйбди. Мүнөө бригададамнай 90 гаран түл абтаад байна. Гүүнүүд яhала бэеэр өөдэргэн унага гаргана. Саашадаа hүрэгтөө гүүнүүдээ олошоруулаагүйдөө бирахагүймнай. Бидэ адуушад унаагай мори hургахадаа толгойн 50 түхэриг абанабди. Эмниг мори hургаха бэлэн бэшэ. Мүнөө залуушуул мори hургахаяа болёо. Машина, мотоциклаараа гүйлгэхэдэнь hайншье ааб даа. Үнэн дээрээ энэ hалбарида hайнаар анхаралаа хан-

ЦЕХЭЙ ХОЁРДОХИ АМИСХА

Хамhабариин үйлэдбэригүйгөөр ямаршье предприятиин хүдэлжэ шадахагүй байhаниинь мэдээжэ юм. Заводой гол цехүүдэй урагшатай hайнаар хүдэлхэ хэрэгтэ тэдэнэр тон ехэ нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой транспортна цех хамhабариин үйлэдбэринүүдэй тоодо ородог байна. Анхан иимэ үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, хүдэлмэришэдэйнь ажаллаха эрхэ байдалые hайжаруулгада заводой хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал багаар хандуулдаг сагта энэ цехэй коллектив хүндэ байдалда ороо hэн. Вагонууд ашалга, буулгалга доро 28 час хүрэтэр байдаг, хүдэлмэриhөө гараха, орохо ушарнууд олон, ажалай журам муу hэн. Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууд ганса цехые бэшэ, мүн заводые нилээн хүндэ байдалда оруулдаг байгаа. Гэхэ зуура табяад жэлэй саана баригдажа хуушарhан, тон үйтан байшан соо тус цех оршодог бэлэй. Тиин шэнэ сагай эрилтэдэ харюусахаяа болиhон энэ байшан соо хүдэлмэришэдэй hайнаар ажаллаха эрхэ байдал олгуулхын аргагүй hэн.

Эгээл энэ шахардуу хүндэ сагта цехэй начальнигаар Александр Игнатьевич Бизюкин томилогдоhон юм. Эндэхи байдалтай танилсажа, тон түрүүн коллективэй үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ арга олгохо гэжэ шиидэhэн байна. Тиин цехэй шэнэ байшан барихаар бэлэдхэл хэгдэжэ эхилээ. Хэрэгтэй проектно-сметнэ дансанууд бэлэдхэгдэжэ, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын коллектив шэнэ цех яhала түргэнөөр барижа, 1985 ондо ашаглалгада тушаагаа hэн. Иигэжэ hаруул томо депотой болоhон, хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажаллаха эрхэ байдал hайжаруулагдаhан байха юм.

— Тиихэ үедэ эб нэгэтэй коллектив бүридүүлхэ, ажалай журам шангадхаха шухала hэн. Иимэ зорилготойгоор бригадна подрядай гурим үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ hэмди. Локомотивна бригадын бүридэлдэ машинист, тэрэнэй туhалагша, вагон бүридхэгшэ ба туhалагшань орохо ёhотой hэн. Теэд хүдэлмэришэдэй дуталдаhанhаа боложо, иимэ бригада байгуулха аргагүй байхадань, тэдэнэр хоорондоо харилсаата мэргэжэлнүүдые шудалжа эхилбэ. Мүнөө машинист туhалагшагүйгөөр хүдэлхэ шадабаритай болонхой. Иигэжэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэжэ эхилээ бэлэй,— гэжэ цехэй начальнигай орлогшо А. К. Степанов хөөрэнэ.

Энээнhээ гадна ашаа тээгшэдэй, кранай машинистнүүдэй бригаданууд нэгэдүүлэгдэжэ, участок болгогдоhон байна. Юуб гэхэдэ хоорондоо нягта холбоотой байгаа ха юм. Участогай коллектив бригадна подрядай гуримда оруулагдаа hэн. Тиин хүдэлмэришэдэй дуталдаhанhaa боложо, хүн бүхэн кранай машинистын, ашаа тээгшын, таллуулагшын мэргэжэл шудалха болоо бэлэй. Энээнэй ашаар бүхэли бригадын хэхэ хүдэлмэриин үсөөн хүнэй хабаадалгатайгаар бүтээхэ арга боломжо олдоhон байна. Участогай ажалай бүтээсэ, хүдэлмэришэдэй салин хүлhэншье ехэ болоhон юм. Гэбэшье ажалай журам хазагайруулха ушарнууд үшөөл бии hэн. Хэр үндэр дүнгүүдые туйлаашье hаа, цехэй коллектив энэ дутуу дундаhаа боложо, хамhабариин цехүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуурида гаража шададаггүй байгаа.

— Энэ дутагдалые усадхаха зорилготойгоор бригаднуудай харюусалга дээшэлүүлхэ гэжэ шиидээ hэмди. Цехэй ажалша коллективэй совет дээрэ зүбшэн хэлсээд, туршалга хэхэ шиидхэбэри абтаа hэн. Бригада цехэй захиргаантай хэлсээ баталжа, гэнэ усалгүйгөөр хүдэлхэ, ажалай журам хазагайруулхагүй гэhэн уялга абаhан юм. Уялгаяа амжалтатай дүүргэhэн бригадын гэшүүн бүхэн горитой мүнгэн шангаар урмашуулагдаха ёhотой бэлэй. Харин бригадын нэгэшье гэшүүнэй журам хазагайруулаа hаань, бүхы коллектив даабаряа дүүргэбэшье, мүнгэн шанда хүртэхэ эрхэгүй болохо юм. Мүн журам хазагайруулhан хүн ганса тарифай ёhоор салин хүлhэ абаха болоно. Иигэжэ бригаданууд журам хазагайруулха дуратайшуулhаа сүлөөрөө, зарим зон өөhэдөө ажалhаа гаража ошоо hэн. Туршалгын болзорой үнгэрhэн хойно хамтын суглаа зарлажа, иимэ гуримаараа саашадаа хүдэлхэ тогтоол баталан абаа hэмди,— гэжэ цехэй начальнигай орлогшо А. К. Степанов хэлээ hэн.

Үйлэдбэриие зэбсэгжүүлхэ, локомотивна паркые шэнэлхэ, шэнэ объектнүүдые бариха хүдэлмэри энэ үедэ хэгдэжэ байhан юм. Жэшээлхэдэ, ТЭЗ түхэлэй локомотивай орондо хүсэ ехэтэй шэнэ ТЭМ түхэлэй тепловозуудые абажа ашаглажа эхилээ. Запас хэрэгсэлнүүдые, элдэб түхеэрэлгэ, зэбсэгүүдые хадагалха байра, вагонуудай байха тупик бариhан байна. Эдэ бүгэдэ хэмжээнүүдые абажа, бэелүүлhэнэй ашаар цехэй коллектив түрүүшүүлэй тоодо ороо бшуу. Завод дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ үнгэрэгшэ жэлэй туршада тэдэнэр хэдэ дахин эрхимлэжэ гараа. Байгша онойшье эхинhээ түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатай дүүргэнэ. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай даабари 101,1 процент дүүргэhэн, 2,8 тонно дизельнэ түлишэ алмаhан байха юм. Вагонуудай ашаа тээлгэ, буулгалган доро анхан 28 часай туршада байдаг hаа, мүнөө оройдоол 3,9 час соо энэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэнь нормоор хараалагдаhанhаа 1,5 дахин бага болоно. Иигэжэ ажалай журам шангадхагдаhан, хүдэлмэриhөө гараха, орохо, халаанай hүүлээр үлэжэ хүдэлхэ

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

В. Ф. Гаценкын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд Хойто-Муяын тоннелиин барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хододоо даабаряа үлүүлдэг, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэдэг заншалтай юм. Үнгэрhэн жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугаар эдэнэр шагнагдаа бэлэй. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэжэ, «БАМтоннельстрой» управлениин хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ шалгаржа, 500 түхэригэй мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

— Минии хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бүри 1980 онhоо хойшо хамтын подрядай гуримаар ажаллажа, даабаряа 115—120 процент дүүргэнэ. Бидэнэр халаанай туршада метр тоннель малтаха даабаритайбди. Заримдаа 120—130 сантиметр тоннель малтажа, даабаряа үлүүлнэбди. Саашадаа бүри hайнаар ажаллажа, амжалтаяа улам арьбадхаха зорилготойбди,— гэжэ В. Ф. Гаценко хэлэнэ.

Түрүү хүдэлмэришэн В. Ф. Гаценкын бригадын коллектив Хойто-Муяын тоннелиин барилга саг болзортонь дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байhаар.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЭЗЭН БОЛОХОД ХҮНДЭХЭН

Гол hалбаринуудай нэгэн болохо хони үсхэбэрилгэ... хүгжөөхэ зорилготойгоор хэдэн жэлэй саада тээ манай... хыда hонирхолтой нэгэ туршалга хэгдээ юм. Буряадай... ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай эрдэмтэ хүдэлмэри... шэдэй хүтэлбэри доро ябуулагдаhан энэ туршалга яhала... үрэтэй байба. Тодорхойлон хэлэбэл, ажахыдамнай hүрэг... хэнhөө ашаг шэмэтэй хонидынь амяарлагдажа илгагдаа... гэжэ эхэ хонидой hүрэг ноохонойнгоо шанараар, мүн... шэмээрээ бүридхэгдөө юм. Эндэ наhан хараада абтаа...

Түрүүшын жэлдэ шэнээр бүридхэгдэhэн hүрэг бүхэндэ... гэн олоор абтажа, ноохоншье жэшээлэшэгүй ехээр... даа. Иимэ аша үрэтэй туршалгын hүүлээр хонишодой бри... нууд ажалаа арендэ подрядай гуримаар эмхидхэжэ... hэн. Манай гэр бүлын бригада баhал иимэ гурим... лээ.

Манда 395 эхэ хонин даалгагданхай. Бидэ байгша он... нин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлээд, хурьган бүхэн... лограмм шэгнүүртэйгээр эхэhээнь hалгаахаhаа гадна хони... риhөө 5,2 килограмм нооhо хайшалха түсэбтэй hэмди. Тиин... нөө отарадамнай 444 хурьган абтаа гэхэ гү, али 100 эхэ хони... бүриhөө 112 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна.

Байгша ондо үбэлжэлгэмнай хүндэхэн байгаа. Нёдоной... гасуурhаа уламжалан, үбhэ тэжээл багаар абтаа гээшэ. Бидэ... гектар сабшалан даажа абанхайбди. Өөhэдынгөө хүсөө... лаад, үтэгжүүлээд, ургаhыень хуряажа абаабди. Бэлшээри... тэжээл ядамаггүй хүрэжэ, хониднай бараг hайн ондо ороо... жэлдэ 70 эхэ хонинhоо эхир хурьгад абтаа. Мүнөө... хурьгадаа бүрин бүтэнөөр ногоон дээрэнь гаргаха эгээл... рюусалгатай, хүндэ хүшэршье саг хүрэжэ ерээд байна... дөө үдэртэ туд бүреэ 1 килограмм үбhэ, 2 килограмм... 500 грамм hолоомо, 400 грамм талха тарянай зүйл эдеэ... до ороhон хониднай хүшэ тамираар hайн. Гансал хурьга... хэсүүхэн болоод байна. Бэлшээридэ ногооной бултайжа... сагта хонидой дэлэн хожоржо, хурьгадаа садхааха hүн... лоно бшуу. Эндэ манайл шадабари хэрэгтэй.

Туршалга элдэб байдаг. Энэ туршалга үнэхөөрөө хони... ашаг шэмые бодото дээрэнь элирүүлжэ шадаа. Энэ... ашаар манай суута хонишод К. Григорьев, М. Будаев, В. ... лакшинов, М-Ш. Цыбиков гэгшэд 100 эхэ хонин бүриhөө 11... 128 хурьга түлжүүлжэ байна ха юм. Энээ хонишодой ө... дынгөө ажалда бодото эзэн болоhониинь мүн лэ харагдаба... за. Үнэн дээрээ ёhотой эзэн байхада хүндэхэншье hааш... дэ хэбарайнгаа hайндэрые ажалай амжалтаар угтаха... тай байhандаа омогорхонобди.

Б. БАЗАРОВ
Ивалгын районой Ивалга... ОПХ-гай ахалагша хонишон.

ХОЛБОО БАРИСААН АШАТАЙ

Дэлхэй түбиин хото городуудай ба тэндэ ажаhуугшадай хани барисаан, харилсаа холбоон жэл бүри үргэдэнэ.

Мүнөө үедэ Совет ороной 150 город хариин 208 городтой харилсаа холбоо байгуулаанхай байна.

Иимэ харилсаа холбоо байгуулга хадаа арадуудай хоорондоо бэе бэеэ ойлгохо ябадалда, эбтэй зэтэйгээр ажаhууха хүсэлдэ, дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ нүлөөлнэ. Тиимэhээ хариин оронуудай хото городуудтай анда нүхэдэй холбоо барисаа тогтоохо талаар арадай депутадуудай городской Соведүүдэй ажал ябуулга Советскэ Союзай гадаадын политикын юрэнхы комплексдо горитой hуури эзэлнэ.

Буряад ороной ниислэл хото Улаан-Үдэ болон Монголой Арадай Республикын индустриальна залуу түб Дархан хото хоёрой хоорондо 1966 ондо аха дүү ёhоной холбоо барисаан байгуулагдажа, совет-монгол хани барисаанай томо томо ууудаhануудай нэгэн болоо.

Советскэ Союзай туhаламжын хүсөөр байгуулагдаhан Шарын-Голой нүүрhэнэй уурхай, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ теплоэлектросталь, гэр барилгын комбинат, керамзитэ завод, элеватор, холимэл тэжээл хэдэг завод, эдеэ хоолой комбинат гэхэ мэтын промышленна томо-томо барилганууд Дарханда дүүрэн хүсэндөө оронхой хүдэлнэ.

Эдээнэй ашаглагдажа, продукци гаргаха хэрэгтэ Улаан-Үдыншье мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадаhан байха. Тиихэдэнь Дархан хотын олон тооото хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд Улаан-Үдэ ерэжэ hурадаг, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг, дүй дүршэлөөрөө андалдадаг гээшэ. Манай соёлой институдта, лесотехникумдэ, индустриально-багшанарай техникумдэ, хүдөө ажахын институдай дэргэдэхи мэргэжэлээ дээшэлүүлгын факультедтэ монгол хүбүүд, басагадай hурадагынь мэдээжэ.

Мяханай комбинатда, мебельно-модоной комбинатда, кондитерска фабрикада аха дүү монгол ороной залуу хүдэлмэришэд ерэжэ, практика гаража байдаг юм. Тэдэнэй тоодо анда хото Дарханhаамнай мүн лэ ерэдэг.

Дарханда ТЭЦ-эй хамтын хүсөөр баригдаhанhаа хойшо энергетигүүдэймнай хоорондо үйлэдбэриин талаар саг үргэлжын холбоон тогтоогдонхой.

Улаан-Үдэдэ болон Дарханда СССР-эй ба Монголой соёлой үдэрнүүд ашаг үрэ ехэтэйгээр үнгэргэгдэдэг.

Совет-монгол хани барисаанай заншалта hара манай эндэ жэл бүхэндэ болоно. Тэрэнэй үедэ ниислэл хотымнай кинотеатрнуудта монгол кинофильмнүүд харуулагдадаг, монгол эрхэтэдэй хабаадалгатай тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг, номууд, пластинканууд наймаанда дурадхагдадаг, фотовыставкэшье эмхидхэгдэдэг гээшэ. Тэрэ үедэ Монголой Арадай Республика тухай материалнуудые хэблэлдэшье уншахат, радио-теле-дамжуулгааршье дуулахат. Гадна республикымнай журналистнууд монгол нүхэдтэеэ уулзадаг.

Хоёр городой хоорондо хоёр жэлэй болзортойгоор гар табигдаhан хэлсээнэй үндэhөөр жэл бүхэндэ 5—6 делегацяар андалдаан болодог байна. Арадай ажахын элдэб hалбариин түлөөлэгшэд, партийна, совет ба ажахын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд делегациин бүридэлдэ оруулагдадаг заншалтай.

Япон Румои хото Улаан-Үдэ хоёрой хоорондо байгуулагдаhан харилсаа холбоон тухай хэлсээнэй баталагдаhаар 18 жэл үнгэрбэ.

Энэ сагай хугасаа соо хоёр хото арба-арбан делегацяар андалдаа. Японhоо ерэhэн айлшаднай Улаан-Үдымнай түүхэ болон хүгжэлтэтэй танилсадаг, соёлоймнай туйлалтануудаар, социальна асуудалнуудаар, ажалай депутадуудай городской Соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр онсо hонирходог. Харин манайхин тиишэ ошоходоо, япон арадай ажабайдалтай танилсадаг.

СССР-эй Зүүн Сибириин болон Алас Дурна зүгэй городуудай гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр Японой Баруун бэеын городуудай мэрнүүдтэй уулзажа, эб найрамдалай, городуудайнгаа хүгжэлтын асуудалнуудаар hанамжаараа хубаалдадаг заншалтай болонхой. Нёдондо, жэшээнь, Ямагата хотодо 12-дохи заншалта уулзалга болоо hэн.

1990 оной январь hарада Улаан-Үдэ Дархан хоёрой ажалшадай хоорондо анда нүхэдэй холбоо барисаа хүгжөөхэ тухай ээлжээтэ хэлсээндэ гар табигдаад байна. Түрэл предприятинууд болон hалбаринуудай хоорондо сэхэ холбоо үргэдхэхэ гээд тэрээн соо хараалагдана. Манай ниислэл хотын 12 коллектив Дархандахи адли мэргэжэлтэй нүхэдтэеэ холбоо тогтоожо үрдеэд байна. Гэхэ зуура ганса дүй дүршэлөөрөө андалдаха бэшэ, харин үйлэдбэриин кооперацида орохо, хамтын предприяти бии болгохо, нютагай үйлэдбэриин эд бараагаар андалдаха талаар хөөрэлдөө хэхээр болонхой гээшэбди.

Гүрэн түрымнай гаргаhан тогтоолнууд соо хариин оронуудтай холбооноймнай гол шэглэлнүүд тодорхойлогдоно. Иимэ холбоо барисаа тогтоохо хэрэгтэ нютагай органуудай болон үйлэдбэриин коллективүүдэй бэеэ даалга ба харюусалгань дээшэлүүлэгдэнэ.

hүүлэй үедэ Хитадай Арадай Республикын городуудтай холын хараатай холбоо байгуулха боложо байна хэбэртэйбди. Жэшээнь, КНР-эй хоёр городой нютагай органуудтай худалдаа наймаанай талаар хэлсээн баталагдаа гэхэ шухала.

Тиихэдэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсовет «Австралия—СССР» гэжэ хани барисаанай бүлгэм байгуулха тухай нэгэ протоколдо гар табигдаад байна. Тэрэнэй үндэhөөр Австралиин нэгэ хототой хани барисаанай холбоо байгуулжа магадбди. Мүн США-гай городуудай нэгэнтэй холбоотой болохо хүсэл бии.

И. ПОРТНЯГИН,
арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь.

ригоо нэгэдхэн, урагшаа тэгүүлэн орохо аргатай ябаабди. Аха захэ ород арадай хаанашье одон, хүндэ бэрхэ сагта ехэлхэ, бага ябаган бидэ, ород арад соохоо тэрэшоод тэдэнээл дахаад амжалта түйлажа ришагүй хүсэндэ абтаад шармайн оролдожо байhамнай hайхан. Ябаган бүхэн өөрын мүргэлтэй, заншалтай, өөрын мүргэлтэй, тоонто нютагтай, омогорхоно нэнгин гэзэртэй, үhэ голюй ха юм. Ортон — ортон, hан ород хүршэнэрэынь, буряад малшадаа хангадаг наймаашадынь үнэн буряад хэлэн дээрэ буряад таланартаа хөөрэлдэдэг байгаа.

Зүблэлтэ засагай түрүүшын жэлнүүдhээ, табяад он хүрэбэрнинемнай хүбилган зүгжөөлсөөд, малша ангуушан нютагайхидымнай хүдэлмэрилхэн болгон hургаад, үрэ хүүгэдэе үдхэжэ, нютагнай эндэ түбхинэжэ, буряад нүхэдтэе хаяа хадхажа хүршэнэр болож

Публицистикэ

ХАНИ БАРИСААНАЙ ХАЛУУН НҮЛӨӨН

ябаабди. Узбек, казах, яхад, татаар, эвенк, башкир, армян, буряад хүбүүд уулзахадамнай, ород хэлэн лэ бидэниие танилсуулдаг, холбодог байгаа.

Хүгжэлтын тогтонги жэлнүүдтэ жэгшүүритэ алдуугай хара нүгэлдэ шэрбүүлжэ, хэлэ бэшэгээ, ёhо заншалаа орхин, шоройдо худхан хаяhамнай залуушуулыемнай нилээд гутаагаа, журам заршам унагааhониинь элитэ харагдаа. Түрэлхидэй болоод түрүү багшанарай анхарал, хүмүүжүүлгэ хадаа олон залуушуулые, үдэр сагай тодхорhоо зайлуулан хамгаалжа шадаhан байна.

Мүнөө, хүбилган шэнэдхэлгын жэлнүүдтэ, алишье арадай нангин баялиг болохо хэлэ, бэшэгэй ёhо заншалай бусаан бодхоогдожо байхада, олон юумэн тодоор hанаанда ороно. Хүгжэлтынгөө эхи табиhан хэлэ, бэшэгээ хаянгүй, улам hалбаруулан ерэhэн hаа, нарата Майнгаа hайндэрые ямар ехэ амжалтаар угтаха байгаа гээшэбибди? Хорёод жэл соо түрэлхи хэлэеэ тоохоо болижо орхиhомнай, ямар хүндэ хохидолдо оруулааб, буряад угсаатанда хэды ехэ тодхор асараа гээшэб? Мүнөө дүүрэн мэдэрээд, хэлэ, бэшэгээ, ёhо заншалаа, домог түүхээ hэргээн бэелүүлжэ сухацыган — цыган, яхад — яхад, буряад — буряад бшуу. Хэдышье бага, үсөөншье hаань тэдэниие баhажа, хүсөөр булимтаран үгы хэхэ аргагүй. Тэдэ үсөөн тоото зонтойшье hаа, ехэ аха — хүгжэнги арадай аша туhаар, засаг түрын анхаралаар ёhо заншалаа алдангүй хүгжөөхэ дүүрэн эрхэ байдалай олгогдоод бэелүүлэгдэжэ байhые хаража, баясажа байнабди. Энэ ушарые манай буряад арадай түүхэ бодотоор гэршэлнэ. Эндэ арадайнгаа түүхэhээ абаад үзэе. Октябриин социалис революциин урда жэлнүүдтэ Буряад ороной дэбисхэр дээрэ ехэнхидээ нүүдэл hуудалтай, мал ажалтай буряад угсаатан ажаhуугаа. Тэдэнэр барга харанхы, эрдэм номдо hураагүй байбашье, айхабтар шадамар ажалша, хэр угай дуршэл ехэтэй малшад, бүхы сабшалангаа үтэг шэбхэ болгонхой, булаг, горхонуудаа гэмтээнгүй хаажа, газараа уhалдаг, муу юумэ сээрлэдэг, орон нютагаа домог түүхэтэй болгоод тахижа, хүндэлжэ ябадаг hэн. Ажабайдалай, орёо асуудалнуудые шиидхэхэдэ аша туhатай, хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ ёhо заншалтай, айхабтар үндэр мэдэрэлтэй байhан байна.

Буряад арадтай хани халуун барисаатай хаяа хадхажа hуутэр буряад нютагуудта ажаhуудаг ород нүхэдэй үхибүүд буряад hургуулинуудта hураад, ород, буряад хэлэ тэгшэ шудалаад лэ хоёр хэлэндэ бэрхэ хүнүүд ябагша бэлэйл. Ород, буряадай хани халуун нүхэсэлые, хамта тэмсэлдэ жагсаhые бүхы түүхэмнай гэршэлнэ. Манай ниислэл Улаан-Үдэ хотодо ябахада ород элитэ хүбисхалшад Серов, Бабушкин, грузин Каландаришвилиин болон бусадай хажууда Ранжуровай, Ербановай, Сахьяновагай гудамжанууд байна. Уран зохёолшод Х. Намсараевай, И. Калашниковай гудамжанууд сэдьхэл хүдэлгэн уринаар харагдана. Дайнай болон ажалай ветерануудай фото-галерей зубшан хараxада ород, буряад; буряад, ород зэргэлэн, урдаhаамнай урма зориг түрүүлэн харагдадаг. Эдэ бүгэдэ хоёр арадаймнай хани барисаае бодотоор гагнана бэшэ гү? ЛВРЗ, шэлэй завод, мяханай болон талханай комбинадууд, авиазавод, сэмбын фабрика — эдэ бүгэдын манай нютагта байгуулагдахада дээдэ hургуулинуудай, театрнуудай нээгдэхэдэ, ород мэргэжэлтэ нүхэд олоороо уригдажа, буряад арадай тон ойрын сэхэ нүхэд боложо республикыемнай ажаүйлэдhуугаа. Тэдэнэй бүтээhэн юумэ, туhалhан туhа, hургаhан hургаал айхабтар ехэ юм. Ямар hайн хүнүүд, үндэр дээдын мэргэжэлтэд ерэhэн байгаа гээшэб. Энэ hайхан холбоо барисаамнай үнгэрhэн агуу ехэ дайнай жэлнүүд улам бэхижүүлэн, таhаршагүй аха, дүүгэй хани барисаа мүнхэлэн мандуулаа hэн. Бидэ ямаршье сагта бээ бээе хүндэлжэ ябаабди. Ород нүхэднай буряад зонойнгоо ёhо заншал ехэ хүндэлдэг, хурим найртамнай хабаадалсадаг, үлэ барисадамнайш буулсадаг гээшэ.

Ород, буряад арадай хани барисаае гэршэлhэн баримтанууд үеhөө үе дамжаа юм. Нэгэ бодото жэшээ дээрэ тогтохо дурам хүрэнэ. Буряадай уран зохёолшодой уулзалганууд Москва хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа. Нэгэ учнлищида болоhон уулзалгада шүлэгүүдээ уншабабди. hүүлдэ бултанай хабаадалгатай хамтын наадан зэдэлбэ. Нэгэ ород хүбүүн зал соohoo гаража бултанай урда бэлигээ харуулха баатай болобо. «Энэмнай Улаан-Үдын хүбүүн, нютагаархинайнгаа урда гараба гээшэ»,—гэлдэбэ. Тэрэ хүбүүмнай удаан байнгүй, «Хүрин хээр» гэжэ дуу буряадаар ханхинаса татажархиба. Бүхы харагшад булта баярлаха, нэрьемэ альга ташаалган болошобо. Би баярлаhандаа хэрэ хүбүүнтэй зэргэлжэ hуугаад хөөрэлдэбэб. Гэртэхиндээ бэшэг бэшээд, намтай эльгээбэ. Тэрэ бэшэгтэнь Куйбышевай нэрэмжэтэ гүдамжын 28-дахи гэрэй хөёрдохи дабхарта байдаг түрэлхидтэнь оруулжа бараулаад, хүбүүн тухайнь хөөрэхэдэм, эхэнь сэдьхэлээ хүдэлгэн баярлажа, хүбүүмни үеэнгөө нүхэр Зоригтотой наададаг, хамта библиотекэдэ ошодог hэн, тиигэжэл ябахадаа буряад дуунда hуралан байха,— гэбэл. Эсэгэнь миhэлзэн: — Буряад орондо түрэhэн хадань, тоонто нютагтань дурлуулжа хүмүүжүүлhэн байгаабди. Тиигэнгүй яахаб! Буряад ороной хүбүүн гээшэ. Нютагайнгаа патриот болоожо ябаhанаа харуулаа гээшэ,— гээ hэн. Иимэ түрэлхид, тиимэ хүбүүд манай республика соо олон. Энэл гээшэл даа, хани барисаан — интернационализм гээшэмнай.

Хэн хани барисаа тоонгүй, энээндэ тон харша үгэ, хоб хошо гаргахые, муу үгэ тараахые хүсэнэб? Тэдэ хадаа болбосорол багатай, хаанашье түбхинэжэ шадаагүй, ута мүнгэнэй түлөө жүрөөдэн зальбаржа ябагшад, эхэ, эсэгын хүмүүжэл муутай зарим ородшье, буряадшье залуушуул бирагүй зан харуулжа, дэмбэрэлгүй үгэ гаргажа болохо. Хатуу бэхи үе сагаар гагнагдамал ород, буряадай болон бэшэшье яhатанай дундахи эбдэршэгүй хани барисаае бузарлаха hэдэлгэ гээшэ холын хүлгүй байха.

Арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлэн hалбаруулжа, шэнэ удхаар баяжуулха гээшэ манай, эрхэтэн бүхэнэй арюун зорилго мүн гээшэ.

Цокто НОМТОЕВ,
Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо.

ДЕПУТАТ арадай түлөөлэгшэ

…БХИЕЭ УЛАМ …ЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

[illegible]

хэнэй саана округойнь hунгагшад ха юм даа. Тэдэнэрынь депутадтаа захянуудые үгэнэ, дурадхал, hанамжануудаашье хэлэнэ ёhотой. Олонхи депутадууднай сесси дээрээ бодомжотой hайн, хэлэhэн үгөөрөө хамтынгаа хэрэгтэ туhалха сэдьхэлтэй үгэ хэлэнэ.

Түрүүшынгээ сесси дээрэ hаа гүйсэдкомой түрүүлэгшые болон тэрэнэй орлогшонорые ба гүйсэдкомой гэшүүдые hунгаабди. Хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшын тушаалда нэгэл хүнэй кандидатура табигдаhан байгаа. Ажалша коллективүүдтэ ондоо хүнүүд нэрлэгдэhэн аад хэниинышье эндэ ерэхэ дурагүй байгаа ха. Харин тиихэдэнь «Жилгражданстрой» трестые эрхилэгшэ А. Ф. Абрамов лэ зүбшөөлөө үгэжэ, кандидатурань депутадуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаа. Арба гаран үгэ хэлэгшэдэй олонхинь нүхэр Абрамовай кандидатурые дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээ. Нюуса бэшээр дуугаа үгэлгын дүнгөөр Александр Фёдорович хотымнай гүйсэдкомой түрүүлэгшээр hунгагдаа. Тиихэдээ би депутадуудые нэгэ бага шүүмжэлхэ hанаатайб.

Хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшын — городоймнай мэрэй — тушаал хүндэхэн тушаал гээшэ даа. Энэ тушаалда бэеэ туршахаа зүбшөөлөө үгэhэн хүниие ондоо нюдөөр хараха хэрэгтэй. Бирахагүй хүн тэгүүлхэ аал? Теэд зарим газарнуудта өөhэдөө тэгүүлдэгшье ааб даа. Зүгөөр А. Ф. Абрамов тиимэшүүлэй тоодо ороногүй. Горсоведэй түрүүлэгшэ В. К. Кукшинов өөрөө (эрхэтэй ха юм) тэрэнэй кандидатурые дурадхаа ха юм.

Өөрынгөө түрэл коллективэй эрхилэгшээ табиха дурагүй байгаашье hаань, зоной хэрэгэй түлөө Абрамов энэ хүндэ «ашаа үргэхэеэ» зүбшөөhэниинь hайшаалтай юм. Тиин гэhээ зарим нэгэмнай гүйсэдкомой түрүүлэгшын үльгэр соохидол образуудые бэдэржэ, тулижа байгаа бэлэй. Түбэй телевидениин дамжуулгаар СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүдэлмэрие харажархёод, дууряахашье дуратайшуул байдаг байна даа.

Харин минии hанахада, А. Ф. Абрамов яhала болохотой хүн шэнги байна. Барилгашан мэргэжэлтэйнь hайн гэжэ hананаб. Барилгын талаар асуудал зүбөөр шиидхэхэ гээшэ ехэ шухала. Харин городой мэртэ хэрэгтэй бусад шанар шэнжэнүүд байн байн бии болохо. Бэлэн мэр гэжэ хаана ябаа юм?..

Би энэ удаа гэр байрынкоммунальна ажахын, транспортын болон хэлхээ холбооной талаар сэг үргэлжын комиссида оруулагдаад байнаб. Хэлхээ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлениин ахамад инженер Г. И. Бедрик комиссимнай түрүүлэгшээр hунгагданхай. Шэнэ комиссиин бүридэлдэ шэнэ хүсэтэйгөөр хүдэлхэ бологдобо гээшэ.

Апрелиин 16-да баярлаха сэг болоо hэн. Ушарынь гэхэдэ, hайнаар хүдэлhэнэй түлөө горсоведэйнгээ зүгhөө Хүндэлэлэй грамота болон үнэтэ бэлэгтэ хүртөөб. Иигэжэ байхадань, оролдонгүй яахабши даа?

С.-Д. ШОБОЕВА,
авиазаводой хүдэлмэришэн.
Улаан-Үдын горсоведэй депутат.

ХҮХЮУТЭЙ ГОЁОР ҮНГЭРГЭЕ

Бүхэдэлхэйн ажалшадай hанаалаа нэгэдэлгын энэ үдэр манай Хори hуурина тэг дундахи талмай дээрэ улад зоной үргэн ехэ hайндэр болохо юм. Арадай hайндэртэ районой соёлой хүдэлмэрилэгшэд эртээнhээ бэлэдхэл хэжэ эхилээ hэн. Тиин талмай дээрэ буряад, ород, оронoймнай бусад үндэhэ яhатанай уянгата хонгёо дуунууд, уян нугархай хатар олоор гүйсэдхэгдэхэ байна.

hайндэртэ ерэhэн улад зониие баян дэлгүүр — ярмаг угтаха, Залуушуулай мүнөө үедэ үмдэхэ гоё хубсаhа хунар, бариhан, шанаhан амтатай эдеэ хоол ярмагай үедэ тагууд дээгүүр дэлгээгдэжэ, бүтэдэндэ дурадхагдаха юм.

hайндэрэй концертдэ районоймнай олон нютагуудай уран hайханай коллективүүд хабаадалсахаар хараалагданхай. Районой түбhөө «Наран хада» гэжэ буряад арадай аман зохёолой ансамблиинхид, агиткультбригадын гэшүүд, ажахынуудай уран hайханай коллективүүд, hургуулинуудай дууша, хатарша хүбүүд, басагад олооро талмай дээрэ гараха юм. Буряад арадай ёохорой наадан үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрхэ, ород арадай хонгёо шанга дуунууд, шуумар түргэн хатарнууд «Наадыш, гармонь» гэhэн программа соо оруулагдаха.

Хүдөө нютагуудhаа ерэхэ коллективүүдэй эрхимүүдые нэрлэхэдэ, иимэ байна. «Георгиевский» совхозой отделени болохо Ашанга нютагта «Ашангын эрьеэдэ» гэжэ аман зохёолой ансамблиин байгуулагдаhаар хэдэн жэл боложо байна. Энэ хугасаа соо түс коллектив районно болон республиканска олон харалгада хабаадажа, горитой амжалтануудые түйланхай юм. Мүнөө «Ашангын эрьеые» Сэсэг Владимировна Дашанимаева хүтэлбэрилдэг. Энэ хүн бэлиг шадабаритай, дүй дуршэлтэй соёлой хүдэлмэрилэгшэ юм. Тэрэшэлэн «Анаагай» совхозой отделени болохо Булам нютагта уран hайханай бэрхэ коллектив бии. Тэрэниие мүн бэлигтэй мэргэжэлтэн Даши Дондокович Дамбаев ударидадаг. Тиихэдэ Тарбагатайhаа шэмээшэгүүдэй коллектив ерэнхэй. Хүтэлбэрилэгшэ Альбина Ермолаевна Скворцовагай ударидалга доро 7 хүнhөө бүридэдэг энэ багахан коллектив hонин программа бэлдэнхэй юм. Хориин совхозой түб — Улаан-Одоной соёлой байшанда агитбригада, зүжэгэй кружок эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр hайндэрлэлгэ дээрэ зүжэгhөө хэhэг, дуу, хатараа харуулха бээз.

Районойнгоо түбэй уужам талмай дээрэ ерэжэ, нарата hайхан hайндэрөө хүхюутэй зугаадаар суттаа үнгэргэе гэжэ ехэ багагүй бүхы нютагаархидаа уринаб.

Ц. ГАТАПОВА,
Хориин райгүйсэдкомой соёлой таhагай хүдэлмэрилэгшэ.

ХАМТААРАА ХЭХЭ ХЭРЭГНАЙ

Өөрын тусхай хэлэгүй зон амяараа арад гэжэ тоологдохо аргагүй. Юуб гэхэдэ, арадуудай хоорондохи гол илгаа гэбэл, дундаа ярилдаха хэлэн ха юм даа. Үшөө нэгэ горитой хохидол гэхэдэ, хэлэеэ мэдэхэгүй улад арадайнгаа түүхэ шудалха аргагүй байшадаг. Тиимэhээ табан жэлэй урда тээ үхибүүдтэ түрэлхи хэлыень заажа эхилhэн ушар бидэниие ехэтэ баясуулаа hэн.

Табан жэлэй үнгэрөөд байхада, энэ тэды дүнгүүдые согсолходо болоно. Мүнөө манай hургуулида 6-дахи классууд хүрэтэр буряад хэлэн заагдана. Зургаадахиинхид уншаха, бэшэхэдээ яhала бэрхэ болонхой. Жэшээ болгон, Оксана Роговае нэрлэе. Юундэ ород басага нэрлэбэбиб гэхэдэ, энэ басаган буряадуудhаа дутуугүй бэшэдэг, шүлэг уншадаг юм. Басаган ехэ оролдожо, буряад хэлэ шудалдаг. Гадна тэрэнэй гэртэхид басаганда энэ хэрэгтэнь үгөөрөөшье, хэрэгээрээшье туhалдаг гээшэ. Эдэ бүгэдын ашаар Оксана буряад хэлэ дуратайгаар үзэнэ ха юм даа.

hурагшадай эбэ, эжынэрые дурдаhан хойноо үшөө иигэжэ нэмэхэ шухала. Буряад үхибүүдэй гэртэхидэй олонхидойнь түрэл хэлэеэ мэдэхэгүй байhан ушар нюуса бэшэ. Энээнhээ тодхордожо, тэдэнэр үхибүүдтээ туhалха аргагүйдэнэ. Тиигээд хүбүүд, басагадайнгаа түрэл хэлээ шудалалгада хайша хэрэгээр хандана. Иигээд байхадань, бүхы юумэн багшаhаа дулдыдаха ёhотой болоно. Теэд буряад хэлэнэй багшанар өөhэдөө юу бүтээжэрхихэб даа? hургуулиин дирекци, багшанар эндэ ехэ туhаламжа хүргэжэ байха зэргэтэй. Манай hургуулиин директор Лариса Николаевна Зогдоева намда дуратайгаар туhалдаг гэхэ хэрэгтэй. Жэшээлбэл, хэшээлнүүдтээ хэрэглэдэг харуулан ойлгуулламжын зүйлнүүдые абахада туhалдаг юм.

Түрэлхи хэлэнтэйнь сүг үхибүүдые арадайнь түүхэтэй, соёлтой, удха түгэлдэр ёhо заншалнуудтай гүнзэгыгөөр танилсуулха тон шухала бшуу. Энэ талаар буряад хэлэнэй багшанар арга шадалаараа оролдодог гээшэ. Багахан жэшээ дурдахада болоно. Багшанарай институдай студент хүбүүе урижа, үхибүүдтээ буряад хатарай зүйлнүүдые заалганаб. Тиигээд концертнүүдые табидаг болохобди. hаяхан нэгэ концерт наhатай зоной байдаг гэртэ ошожо харуулаа hэмди.

Бүхы багшанарые нарата hайндэрөөр амаршалха зуураа, бэе дээрээ даажа абаhан нангин хэрэгээ эдэбхи ехэтэйгээр, үрэ түгэсөөр хэе гэжэ уряалха байнаб.

Б.-Х. БОДИЕВА,
Улаан-Үдын 4-дэхи найман жэлэй hургуулиин буряад хэлэнэй, литературын багша.

Кооперативууд—ажабайдалдамнай

ХУБИТАЯА ОРУУЛЖА ЭХИЛҺЭЭР

КПСС-эй ЦК-гай 1990 оной Майн 1-дэ зорюулжа гаргаhан Уряанууд соо ороной кооперативуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хандуулагдаhан үгэнүүд түрүүшынхиеэ тунхаглагдаба. **«Кооперативуудай хүдэлмэрилэгшэд! Социалис экономико хүгжөөлгэдэ зониие эд бараатаар, тэдэнэй hуудал байдал хангалгада оруулдаг хубитаяа арьбадхагты!»** — гээд тэндэ бэшээтэй.

Энэ ушараар дашарамдуулан, республика соомнай эмхидхэгдэhэн хэдэн зуугаад кооперативай нэгэн болохо «Эхин» гэжэ кооперативай ажал тухай хөөрэхэдөө, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэдтэ партиин ЦК-гай хандаhанай үндэhэтэйе сэгнэхэ хэрэгтэй гэжэ hанагдана.

«Эхинэй» бии болоhоор нэгэ жэл үнгэрөө. Юу хэдэг бэ гэхэдэ, гахай үсхэжэ, мяхан болгожо тушаадаг. Эзэдынь — бүхы наhаараа барилга хэжэ ябаhан В. М. Жуковай табан хүнhөө бүридэhэн гэр бүлэ. Владимир Михайловичhаа бэшэниинь хуу үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг, Сергей хүбүүниинь фотографой hургуулида hурадаг. Армиhаа ерээд, кооперативай гэшүүн болоожо оронхой. Эдэнэр Сэлэнгын баруун бэедэхи Подстанционная үйлсэдэ ажаhуудаг байна. Үмсын ехэ гэртэй, овощ таридаг. Хорёо соонь гахайн үбэлэй байра, тэжээл бэлэдхэдэг цех, томо шог теплицэ байна. Хорёод толгой залуу гахайнууд хаалтатай хүлгэнэ. Имагтал хамтын гахайнуудтал муухайнууд бэшэ, харин улаан хартаабхадал адли, үнгэтэй, жэрбэгэр ута сагаан бэенүүдынь, дэрбэгэр ехэ шэхэнүүдынь hайн үүлтэрэй байhыень гэршэлнэ.

— Гэр бүлөөрөө хамта ажаллаха арга боломжын бии болоходо, туршаад үзэхэ юм байна гэжэ бодоо hэм, — гээд, кооперативай эзэн хөөрэжэ эхилбэ. —«Бурводстройн»» ОРС-ын захиргаантай үгэеэ ойлголсожо, гэр бүлын кооператив эмхидхээ гээшэб. Гэртэхимни мал, гахай, шубуу шонхор ходо баридаг hэн. Тиимэhээ гэрэй амитадые харууhалха дуршэл намда байгаа. Тиихэлээрээ гахай бариха гэжэ шиидээ hэм. 1989 оной март hара соо 30 толгой гахай худалдажа абааб, байрыень барьяаб. Тэдэнэрэйнгээ арбан эмэ гахайень улеэтөөд, хориинь шахажа мяхан болгоод, килограммай 4 түхэриг сэнтэйгээр ОРС-доо тушаагаабди. Хэлсээнэйнгээ ёhoop 2 тонно худалдаха байhан аад, 3,5 тоннодо хүргөөбди.

Үүсэлhэн гахайнуудай юhэн hара хүрэhэн байгаа. Гахай бүхэнhөөмнай нэгэ центнер тухай, зариманhаань 120—130 килограмм хүрэтэр мяхан гараа. 100 толгой гахайhаа энэ ёhooроо 10 тонно мяхан гараха жэшээтэй болоно. Харин 100 толгой гахайе гурбан эрэ хүн (3-дахимнай хүрьгэмни) сүлөөтэйхэнөөр харууhалхаар юм ааб даа, — гээд хөөрөөгөө тэрэ түгэсхэбэ.

Энэ кооператив арадай депутадуудай Советскэ райгүйсэдкомдо бүридэлдэ абтажа, Гүрэнэй Нөөсэлэлгын банкда счёдтой болоhон байна. Бүхы ажал ябуулгаяа эрхилхын тулада 7800 түхэриг мүнгэ урьhаар абаа. Тэбхэр жэл хүдэлөөд байхадаа, тэдэнэр урьhөө hалаад, үшөө 400 гаран, түхэриг мүнгэтэй болоод байна.

Эндэ мүнөө 3—4 hарын хорин поршоонхо тоологдоно. Эхэ гахайнуудынь түрэхэдөө, дунда зэргээр 5—6 поршоонхо гаргаа. Бүхы поршоонхонуудайнгаа хахадыень тэдэнэр хотын түб дэлгүүр дээрэ толгойн 80 түхэригөөр худалдажа, дэб дээрэ хэрэгээ бүтээхэ мүнгэеэ олоhон байха юм.

Эдэнэрэй ажал ябуулга яhала урагшатайгаар эхилээ. Иигэжэ хүдэлжэ болохо юм байна гэжэ ойлгоходоо, тэдэнэр фермерскэ ажахы байгуулха тухай бодомжолжо эхилээ.

Управлениингээ начальник Н. Я. Кондаковто орожо, энэ hанамжаяа хэлэhыень, тэрэ халуунаар дэмжээд байна. Мүнгэн үгтэхэ, газаршье заагдаха. Нүхэр Кондаковшье түс кооперативай продукци — шэнэ мяхаар хүдэлмэрилэгшэдөө хангажа байхадаа, урмашана ха юм. Тиимэhээ тэрэ түс кооперативые дэмжэнэ.

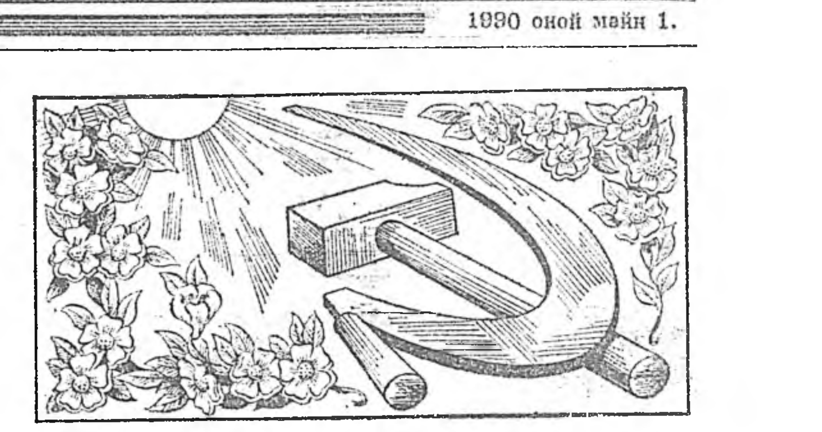
Байгша оной хоёрдохи хахад жэл соо Ошурковада гү, али Сотниководо фермер хүдэлжэ эхилхэнь. Тэрээндэ дүрбэн байратай нэгэ гэр баригдаха. Тиихэдэ «Эхин» 100 толгой гахай барижа, 10 тонно сэбэр мяха ОРС-ын магазинда оруулхань ха юм. Энэ болбол кооперативай хүдэлмэрилэгшэдэй республикынгаа Эдеэ хоолой программа шиидхэлгэдэ оруулжа байhан хубитань гээшэл даа.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эсэгэ хүбүүн хоёр Жуковууд гахайнуудаа эдеэлүүлээд байна.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

СССР-эй эрхэтэд! Совет федерациие үндэhөөрнь шэнэдхэлгэ, батадхалга — ороной бүхы арадуудые hалбаран бадаруулгын дардам харгы мүн!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудhаа).

«ДИССЕРТАЦИ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ ХҮДЭЛНЭ БЭШЭ...»

Буряадай эрдэмэй түбэй Естественнэ эрдэмэй институдта hүүлэй жэлнүүдтэ болоожо байhан хубилалтанууд, шэнжэлэгдэжэ байhан асуудалнууд тухай хөөрэжэ үгэхыень түс институдай директорэй эрдэмэй талаар орлогшо Д. М. МОГНОНОВТО хандажа, хэдэн асуудалда харюусахыень гуйбабди.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

— Дмитрий Маркович, нэн түрүүн энэ hайндэрөөр таниие амаршалхыем зүбшөөгыт. Совет эрдэмэй үдэр гараhан газетэдэмнай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшэ В. Ц. Найдаковой статья толилогдоо hэн. Тэрэ статья соо танай институдта хэгдэжэ байhан шэнжэлэлгэнүүдтэ, нэбтэрүүлэгдэhэн хэрэгсэлнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгтөө. Тэрэниие тайлбарилжа үгыт.

— Тон дуратайгаар тайлбарилха байнаб. Зүгөөр хэлээшыем ехээр hайрхалга гэжэ бү ойлгоорой гты... Манда бэлдэгдэhэн арбаад түхеэрэлгэ, хэрэгсэл болон технологи ашаглагдажа байна. Жэшээнь, В. В. Бороноевой хүтэлбэрилгэ доро лазерна терапевтическэ хоёр комплекс бүтээгдэжэ, Загарайн, Кабанскын больницануудта тодхогдонхой. Техническэ эрдэмэй кандидат А. П. Семёновой бэлдэhэн технологи нэгэ предприятида ашаглагдажа, 50 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй байгаа. Тэрэнь «Айхабтар ехэ халууе гүйсэд дамжуулха арга боломжотой нарин миндаhануудые ургуулха процесс» гэжэ нэрэтэй юм. Харин бүхыдэнь манай институдта бэелүүлэгдэжэ байhан хүдэлмэри хараа hаа, ехэ байха.

Холуур ошонгүй үнгэрэгшэ жэлэйнгээ зарим дүнгүүдые дурдаhууб. Найман асуудалаар, 13 темээр эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэри дүүргэгдээ. Тэдэнэй дүрбэниинь СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй албан зургаануудай захилаар хэгдэhэн байна. Институднай 495 түхэригэй 23 темэ хаража шэнжэлээ. Тэдэнэймнай теоретическэ хэмжээн дээгүүр байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хэдэн монографи, согсол боринууд хэблэгдээ. Уласхоорондын симпозиумууд дээрэ, жэшээлхэдэ, Цюрихтэ, Токиодо, Нагояда, Бухарестдэ, Швериндэ манай эрдэмтэдэй хэhэн элидхэлнүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн байна. Долоон хүн эрдэмэй кандидат болоо. Юрэдөө хөөрэхэ юумэн ехэ гээшэ.

— Танай институдта хэгдэhэн шэнжэлэлгэнүүд ороноймнай томо томо министерствэнүүдэй предприятинуудта хэрэглэгдэнэ. «Эрдэм ухаан — үйлэдбэри» гэhэн харилсаан ямараар хүгжөөгдэнэб!

— СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин, мүн СССР-эй Минрадиопромой, Минобщемашай, Минцветмедэй, Минхимпромой, Минсвязиин захилаар шэнжэлгэнүүд нёдондо хэгдэжэ үгтөө. Зарим шэнжэлэлгэнүүднай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ. Техническэ эрдэмэй доктор К. А. Никифоровэй хүтэлбэрилгэ доро Шэтын областиин Орловскын шанаржуулгын комбинадта шанаржуулагдаhан зүйлнүүдhээ вольфрамай хэмэл түүхэй эд абаха технологи урагшатайгаар туршагдаа. Радиотехникын лабораториин хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр хэмжэлгын ба тоолон тодорхойлолгын автомат нүүдэл комплекс ЭВМ-тэйгээр бүтээгдэжэ, ашаглагдажа эхилээ. Өөрсэ hонин энэ түхеэрэлгээрнай Промышленна хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдэй министерство, тэрэнэй институдууд ехээр hонирхоно. Түс түхеэрэлгэ техническэ эрдэмэй кандидат В. Н. Абарыковай хүтэлбэри доро бэлдэгдэhэн байна.

—Танай эрдэмтэдэй зохёоhон хэрэгсэлнүүд томо томо выставкэнүүдтэ табигдадаг гээшэ гү!

— Табигдаа ааб даа. Зарим манай шагналнуудтаяа хүртэдэг. СССР-эй ВДНХ-да мүнгэн медаль хүртэжэрэлгэ табигдаа hэн. А. Г. Сумкинай бүтээhэн «Дефибринатор» мүнгэн медаляар шагнагдаhан байна. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин социальна хүдэлмэринүүдэй конкурсдо А. П. Семёновой зохёоhон технологи дипломдо хүртөө.

Залуу эрдэмтэдэй конкурсдо химиин эрдэмэй кандидат В. В. Хахинов гурбадахи шанда, урмашуулгын дипломдо мүн лэ хүртэhэн байна. Эдэ шангууд үнгэрэгшэ жэл абтаа гэжэ тэмдэглэебди.

— Хүбилган шэнэдхэлгын эхилhэнhээ хойшо эрдэм шэнжэлэлгын зургаануудташье ажахын тоосооной гүримэй зүйлнүүд оруулагдана. Танай институдта эдэ бүгэдэ ямар нүлөө үзүүлнэб!

— Энэ асуудалые салин хүлhэнэй жэшээ дээрэ харуулаад туршаhууб. Манай институдта салин хүлhэнэй фонд үгтөө ааб даа. Тэндэhээ бүхы салингууд хубаагдадаг. Хэрбээ 1988 ондо дунда зэргын салин хүлhэн 260 түхэриг байгаа hаа, нёдондо 332 түхэриг болоо. Түсэбhөө үлүү хэлсээнүүдые баталжа, тэрээнhээ ороhон олзо оршын ашаар нэмэлтэ түлбэри, шангууд болгогдон мүнгэн нэмэгдэhэн байна. Институдаймнай бүхы лабораторинууд захил хэhэн предприятинуудтаяа ажахын тоосооной хэлсээнүүдые баталдаг болонхой. Тиигэжэ өөhэдынгөө хүдэлмэрээр олоhон нэмэлтэ мүнгэеэ эрдэмтэднай абана гээшэ. Энэ нэгэдэхеэр.

Хоёрдохёор гэбэл, гэр байрын асуудал hүрхэй бэшээр шиидхэгдэнэ. Эрдэмтэдгэ болбосон түхэлтэй гэр байра даншье hаа үсөөнөөр үгтэдэг. Бусад нютагуудташье эрдэмтэд гэр байраар муугаар хангагдана гэжэ мэдэнэбди. Тиимэшье hаань, энэ асуудалые зүб мүрөөр шиидхэхэ байгаа. Илангаяа залуу эрдэмтэд ядалдана ха юм даа.

— Институдтатнай бэелүүлэгдэжэ байhан хүдэлмэри тухай хэлэбэт. Мүнөө зорилгонууд, түсэбүүд тухайгаа...

—Түсэбүүд ехэ, Байгаалиин ба хэмэл зүйлнүүд минеральна болон түүхэй эдүүдые болбосоруулга ба шанаржуулга, радио-долгинуудай дэлгэрэлгэ шэнжэлэлгымнай гол шэглэлнүүд болодог. hүүлэй үедэ экологи, информатика, медицинэдэ заншаагүй онол арганууд шэнжэлэгдэжэ эхилээ. Эдэниие түгэс бэелүүлхын тула шухала гурбан зорилго нэн түрүүн шиидхэхэ хэрэгтэй.

Энэ хадаа материально-техническэ үндэhэ hуури, кадрнууд, мэдээсэлээр хангалга болоно. Материально-техническэ үндэhэ hууримнай барагсаан хуушараа. Бии байгаа техникээ өөhэдынгөө хүсөөр нарижуулнабди. Зүгөөр уласхоорондын эрилтэнүүдтэ харюусаhан шэнжэлэлгын дүнгүүдые түйлахын тула hайн техникэтэй байха шухала. Теэд мүнгэмнай ахир байна. Хараад үзыт даа. Американ «ИБМ» түхэлэй нэгэ компьютер дэлгүүр дээрэ 1,5—2,5 мянган доллартo. Тэдэниие бидэ 60—80 мянган түхэригөөр худалдажа абанабди...

Кадрнууд тухай. Энэ тон хүндүүлхэй газарнай. Өөhэдын hайн кадрнуудтай болохын тула университет нээхэ хэрэгтэй. Гадна бэрхэ-бэрхэ эрдэмтэдые урижа асарха гэхэдээ, тэдэнээ байлгаха гэргүйбди...

Мэдээсэлээр хангалга тон шухала асуудал. Хэрэгтэй номууд дуталдана. Номуудые уншажа ерэхыень эрдэмтэдээ ондоо хото руу эльгээжэ байха мүнгэгүйбди. Тиимэhээ ниитэ нэгэн мэдээсэлгын «Сибирь» гэжэ системэтэй сэхэ холбоо тогтоохо аргатай болохомнай. Энэ хэрэг бүтэхэдэ, эрдэмтэдэй шэнжэлэлгын болон бэдэрэлгын ажал улам хурданаар урагшалха болоно. Тиимэhээ эрдэмтэд тэдэнэй диссертаци хамгаалхын түлөө бэшэ, харин ороной арадай ажахыда ашата туhа оролдодог гэжэ тэмдэглэхэ байнаб.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ
бэшэжэ абаба.

АРБАН ДАБХАР ГЭР ТОЛЛОБО

Урдандаа городой түбһөө холо гэгдэһэн заха газарнуудта һүүлэй жэлнүүдтэ мантан томо баригангууд ербын бодожо, иланга гэр байра абахаа ээлжээ хүлеэжэ байһан хүн зоной досоо баярай ошо бадарууладаг болонхой. Мүнөөшэ уласхоорондын ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын һайндэрэй урда тээхэнэ энэ зураг дээрэ харуулагдаһан, нээрээшье мантан томо, үндэр гэртэ оролжо түбхинэгшэд баясхалантай яахаб даа!

Хэдэн жэлэй урда тээ Шишковко нуурында табан дабхар гэрнүүд бодхоогдожо захалаа һэн. Харин мүнөө эндэ «Бурятэнерго», прибор-бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй, Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын, «Электромашина» заводой болон бусад предприятинуудай табан дабхар байрын гэрнүүд, хамтын байранууд бодхоогдожо, ашаглалгада үгтэһэн гэшэ. Тиихэдэ хуушан модон гэрнүүд сусагдажа, оронойнь хэмнээгээр, томо панелеэр баригдаһан табан дабхар, һаяынь юһэн, арбан хоёр дабхар гэрнүүд бодхоогдожо захалба. Зэргэлээ үйлсэнүүдтэ һүүбариладан бодоһон эдэ гэрнүүдые харахада, гоё һайханаар үзэгдэнэ, урмэ баяр түрүүлэнэ бшуу.

— Манай барилгашад ерэн дабхар энэ байшан гэр богони болзор соо бодхоожо, уласхоорондын ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын һайндэрэй урда тээхэнэ ашаглалгада үгэбэ гээшэбди,—гэжэ «Бурятгражданстрой» трестын маляршуудай хүтэлбэрилэгшэ, мастер-бригадир С. Н. Балдаков хөөрөө һэн.

Нээрээшье, уран гартай барилгашад мантан томо энэ гэрые шэмэргүүн хүйтэн үбэлэй үедэ барижа эхилбэшье, хабарай һаршье соонь ашаглалгада үгэбэ ха юм. Аяар 120 айлай байратай энэ гэрэй баригдахада олон тоото мэргэжэлтэй барилгашад хабаадалсажа, өөһэдынгөө хубита оруулалсаба гэхээл даа. Тэдэнэй дундаһаа нүхэд В. С. Селиверстов, С. Н. Балдаков, Г. Н. Малышевский болон бусадай хүтэлбэрилэн ударидаһан бригаданууд уран гартай модошо дарханууд, хабсаргагшад болон шэрдэгшэд, штукатурщигууд дахуулан, ехэ юумэ хээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй ха.

— Ботоноор шудхагдаһан гэрэй хана нухалжа, соолоожо, сантехническэ худэлмэри хэхэ гээшэ горитойхон хүндэ, хүшэр юм. Тиигэшье һаа бригадын 40 гэшүүн алишье гэр байрада дулаан, сэбэр байхын тула үнэнхэй сэрэг крантнуудые болон бусад түхеэрэлгэнүүдые һайнаар, зохидоор тааруулжа табихаа оролдоно, эрмэлзээ, — гэжэ нүхэр Малышевский хөөрэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр байрын иимэ ехэ гэр гоёон шэмэглэхэ гэшэ гайтайхан гэб даа. Иланхаяа гоёолтын худэлмэри хэдэг худэлмэрилэгшэдтэ хэхэ, бүтээхэ ажалай ехэ байһаниинь ойлгосотой. Гушан табан худэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн тус бригадын түрүүдэй дундаһаа үндэр бүтээсэ ажалаараа суурхаһан үйлэдбэриин түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Екатерина Коробова, Мария Перфильева, Елена Хорошах, Баир Будажапов болон бусадые нэрлэлтэй.

Хэдэн жэлэй туршада хотынгоо ажалшадта гэр байрануудые толлуулжа ябадаг барилгашадай олонхидынь өөһэдөө гэр байра багатай, заримшуулынь байра гэршье угы юм. Мүнөө тус трестын хэдэн барилгашад өөһэдынгөө гараар бодхооһон гэртэ байратай болохо түбхинэбэ.

— Коллективэймнай дунда нээрээшье гэр байратай барилгашад олон гэшэ. Шэнээр толлогдоһон энэ гэртэ түрүү барилгашад ээлжээгээ ёһоор байратай болохо түбхинэбэ. Нэрлэбэл, хабсаргагша Р. Х. Матвеев, гагнуургаша Н. А. Смирнов, гэрнүүдэй томо панельнүүдые хэдэг заводой бетонщик В. Н. Житиков, штукатур-маляр Р. С. Асалханова болон бусадые нэн түрүүн нэрлэхэ байноб. Эдэнэр һайндэрэй урда тээ шэнэ байрын түлхүүрнүүдые абажа, түбхинэхэн даа,— гэжэ «Бурятгражданстрой» трестын профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ С. Н. Попов хөөрэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шишковко тосхондо мүндэлһэн байрын арбан дабхар гэр.

Авторай фото.

Хайрт Монгол орноо мандуулъя!

ҮНЭН

Санаачлагч нь Д. Сүхбаатар — Монгол Ардын Хувьсгалт Намын төв хэвлэл

МОНГОЛОЙ ХУБИСХАЛТА ХЭБЛЭЛЭЙ 70 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Революционно партиие байгуулга тэрэнэй пропагандист, агитатор, эмхидхэлшэ болодог хэблэлэй органиие гаргалгаһаа эхилдэг гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн юм. Энэ заабариие хүтэлбэри болгон, Д. Сүхэ-Баатар түрүүтэй монголой революционернүүд совет нүхэдэй болон Коминтернын худэлмэрилэгшэдэй туһаламжаар Эрхүү хотодо 1920—1921 онуудта «Монголын үнэн» газетэ гаргадаг һэн. Энэ газетые байгуулгын түүхэ тухай мэдээсэлээр байгша оной ноябриин 10-да үргэноор тэмдэглэгдэхэ Монголой хубисхалта хэблэлэй 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнуудые толилжо захалбабди.

Монголой революционернүүдэй «Монголын үнэн» газетын нэгэдэхи номер 1920 оной ноябриин 10-да Эрхүү хотодо гараа юм. Ушарынь гэхэдэ, энэ үедэ Монгол орондо хариин булимтарагшад эзэрхэжэ, хубисхалта газетэ гаргаха арга боломжо үгы байгаа. Тэрэнэй нюурнуудта «Газар бүриин арадууд нэгэдэгтүн!» гэһэн дайшалхы уряа зэдэлээ һэн. Тус газетэ Д. Сүхэ-Баатарай, тэрэнэй нүхэдэй үүсхэлээр, Коминтернын Алас-Дурнын секретариадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, большевигүүдэй дэмжэлгээр хэблэгдээ юм.

Газетые гаргалгада хожомоо мэдээжэ болоһон публицистнүүд С. Буяннэмэх, Б. Ишдорж гэгшэд, хэблэлэй дүй дүршэлтэй худэлмэрилэгшэ Ч. Пүрэв хабаадаһан байна. «Монголын үнэниие» хэблэхэ хэрэгые бэлдэлгэдэ чехословак элитэ уран зохёолшо, интернационалист Ярослав Гашек хабаадаһан гэжэ һонирхолтой гэршэлгэнүүд байдаг. Тэрэ үедэ газетэ дүрбэн нюуртайгаар 38х54 санитметрэй хэмжээтэйгээр гарадаг, 3000 хэһэгээр барлагдадаг байгаа. Шулуун бараар хэблэгдэдэг һэн. 1920 оной ноябрьһаа 1921 оной апрель хүрэтэр газетын оройдоол 6 номер гаража, Монгол орондо нюусаар тараагдадаг бэлэй. «Үнэн» хадаа бии боложо байгаа арадай партиин үзэл сурталай түбынь, тэрэнэй туһаламжаар булимтарагшадтай, тэдэнэй монголой туһамаршадтай тэмсэхэ тэрэ үедэ гансахан зэбсэгынь байһан юм. 1921 оной арадай революциие бэлдэлгэдэ «Үнэн» айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Тэрэ политическэ орёо үйлэ хэрэгүүдые зүбөөр ойлгохо хэрэгтэ арад түмэндэ туһа хүргэжэ, империалистнууд, феодалнуудай дарлалтаһаа ороноо сүлөөрүүлхын түлөө тэмсэлдэ бодохыень уряалаа һэн. «Нягтаар жагсажа, бусад оронуудай, нэн түрүүн совет Россиин, пролетариадтай болон революционно партинуудтай хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлэн, эрид тэмсэлдэ бодожо, гадаадын ба дотоодын мүлжэгшэдэй засагые усадхажа, арадай засаг мандуулха саг ерээ»,— гэжэ нэгэ номерто бэшэгдэһэн байгаа. Монгол орондо гүрэнэй засагые демократическа гуримаар эмхидхэлгын асуудалнуудые, саашанхи түсэбүүдые газетэ али бүхы талаарнь, марксизмын хараатайгаар тайлбаридаг бэлэй.

Империалистнуудай булимтаралгые, тэдэнэй хархис политикые элишэлгэ, хариин эзэрхэг түримхэйшүүлһээ ороноо сүлөөрүүлгын замууд, Монгол орондо Агуу Октябриин үзүүлһэн нүлөөн, феодальна байгуулалтын уг удхые элишэлгэ гэхэ мэтын асуудалнуудые шэнжэлэн харуулха хэрэгтэ газетэ горитой үүргэ дүүргээ юм.

Монгол орондо Агуу Октябриин суртал һургаалые дэлгэрүүлхэ ябадал манай арадай сүлөөрүүлгын тэмсэлэй түүхэдэ «Монголын үнэнэй» оруулһан элитэ хубита болоно.

Агуу Октябриин сүлөөрүүлхы суртал, зорилгонуудые, РКП (б)-гэй, Совет правительствын политикые газетэ национальна болон социальна сүлөөрүүлгын түлөө манай арадай тэмсэлтэй нягтаар холбодог һэн.

Хитадай булимтарагшадта болон барон Унгернын дээрмэшэдтэ эсэргүү национальна сүлөөрэлгын тэмсэлэй зорилгонуудые дэлгэрэнгыгээр найруулһан хэдэн статьянууд газетын номернуудта толилогдоһон байна.

«Монголын үнэн» һониин удаан бэшэ, оройдоол зургаан һарын туршада гараа юм. Гэбэшье Монгол ороной түүхын удха шанар ехэтэй үйлэ хэрэгүүдэй сахилгаан түргэнөөр дэлгэрһэн тон шухала үе сагта тэрэ хэблэгдэһэн байна.

Монгол орониие хитад милитаристнуудай эзэрхэлгэ, сагаантантай тэмсэл, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй тон хүсэтэйгөөр эршэдхэлгэ... Эдэ үйлэ хэрэгүүдэй дэлгэржэ байха үедэ монгол арадай хубисхалта манлай — Арадай парти Монгол орондо мүндэлэн бии болоо юм. Манай революционернүүд Совет Росситай, Коминтернтэй холбоо тогтообо. 1921 оной мартын 1-дэ Монголой Арадай партиин 1 съезд зарлагдаһан байгаа. Арадай армиин түрүүшын отрядууд эмхидхэгдэжэ, Маймачен хото хитад түримхэйшүүлһээ сүлөөлэгдөө һэн. Уласхоорондын байдал тухай, колониальна болон капиталис оронуудта национально-сүлөөрэлгын, революционно хүдэлөөнэй эршэдэлгэ тухай газетэ бэшэдэг бэлэй.

Газетэдэ гарадаг зураг, карикатуранууд тэрэниие зохидоор шэмэглэжэ, үзэг бэшэг хүсэд мэдэхэгүй зондо ойлгосотой болгодог байгаа. Зургаадахи дугаарта барон Унгерниие харуулһан карикатура гараһан байдаг, Арад зонһоо буляажа тоноһон зөөри ашаһан аарба тэргэ дээрэ һуугаар тэрэ зурагдаһан байна. Тэргэдэ хүллэһэн монгол дахуул, тухирдаһануудые барон ташуурдана. Дээрмэшэнэй харгы хохимой тэрхинүүдээр, хүнэй яһануудаар хушаатай. Иимэ зурагууд газетын үрэ нүлөөе яаха аргагүй дээшэлүүлдэг байгаа.

«Монголын үнэн» Монгол орондо дэлгэрһэн хубисхалта хүдэлөөе ондоо оронуудай хубисхалта хүдэлөөнтэй, илангаяа Россиин пролетариадай баатарлиг тэмсэлтэй холбохо хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргээ юм. Энэ газетэ үзэл сурталай, эмхидхэлэй талаар манай партиин бүрилдэхэ, 1921 оной империализмда, феодализмда эсэргүү революциие амжалтатайгаар бэлдэжэ, илалта түйлаха хэрэгтэ шиидхэхы нүлөө үзүүлһэн түүхэтэй. Монгол арадай хубисхалта тэмсэлые зарлан тунхаглаха, зоригжуулха үүргээ тэрэ нэрэтэй түрэтэйгээр дүүргээ юм.

Ц. ЭРДЭНЭБИЛИГ.

(«Монгол улас» сэтгүүлһээ абтаба).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1990 оной апрель һараһаа, МНРП-гэй онсо ехэ хуралай һүүлээр Монголой «Үнэн» һониной гаршаг шэнээр гарадаг болоо. Зүүн захаарнь «Үнэн» гэжэ хуушан монгол үзэгөөр бэшэгдэбэ. Орденуудынь гаршагһаа хуряагдан абтаа. «Орон бүхэнэй пролетаринар нэгэдэгты!» гэһэн уряагай орондо «Хайрата Монгол ороноо мандуулая!» гэжэ бэшээтэй.

ҺУРАГШАД ОПЕРО ТАБИБА

Сүхын дунда һургуулиин 5-дахи классай һурагшад «Буратино» гэжэ оперо бэлдээд, үетэн нүхэдтөө, гэртэхиндээ харуулба.

Багша В. В. Коркова үхибүүдые эдэбхижүүлжэ, зоригжуулжа шадаа. Тиин тэдэнээ һайнаар бэлдэхээ һэн. Персонаж бүхэнэй костюм эртээнһээ оёгдоһон юм. Хамта дээрээ 21 үхибүүн оперодо хабаадаа. Өөр өөрынгөө роль эрхим бэрхээр Саша Таршуков (Буратино), Таня Самойлова (Мальвина), Эдик Анохин (Пьеро) наадаба. Хүгжэмыень Г. Н. Шадрина гүйсэдхөө.

Б. АЛЕКСАНДРОВ.

Хяагтын район.

СПОРТЫН ЗАЛ, СТАДИОНУУДААР

** Үглөөдэр Совецүүдэй талмай дээрэ «Буряад үнэн» газетын дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө заншалта 41-дэхи урилдаан үнгэргэгдэхэнь. Жэл бүри үнгэргэгдэжэ байдаг энэ урилдаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай түйлаһан Агууехэ Илалтын 45 жэлэй болон Хэблэлэй үдэртэ зорюулагдана. Мүрысөөн 11 часһаа эхилхэ юм.

** Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ РСФСР-эй дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө наадан футболоор үнгэргэгдэхэ болоно. Мүрысөөндэ Улаан-Үдын «Сэлэнгэ», Шэтын «Локомотив» командануud хабаадаха юм. Нааданай һүүлээр лотерейн тираж үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тиражда хүнгэн машинанууд болон гэрэй хэрэгсэлнүүд табигдаха.

** Улаан-Үдэ хотын Спортын ордон соо мүнөөдэр үглөөнэй 10 часһаа классическа барилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохонь. Мүрысөөндэ хотын спортын бүлгэм, клубуудай, предприятинуудай физкультурын коллективүүдэй бүхэшүүл хабаадаха болоно.

** Майн 5—6-най үдэрнүүдтэ Спортын ордон соо эрэшүүлэй дунда дүрэ буляалдаагын барилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохо юм.

** Республикын хүнгэн атледүүдэй дунда 1000 3000, 5000 метрэй зайнуудта үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан урилдаан майн 5-най үдэр Аршаан тосхон шадар болохо байна.

** «Спартак» стадион дээрэ мүнөөдэр эрэшүүл, эхэнэрнүүдэй дунда һур харбалгаар өөр хоорондоо түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэ юм.

«ТОЁТА» ФИРМЭ — БУРЯАД ОРОНДО

Автономито Буряад ороной ниислэл хотодо һаяшаг республикымнай правительствын ба бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон «Тоета пусс корпорейшн» болон «Асахи Гласс КО ЛТД» фирмэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хоорондо хөөрэлдөөн боложо дүүрэбэ. Хоёр тала аша үрэтэйгөөр хэлсэжэ, экономическа харилсаа холбоон тухай хоёр протоколдо гар табигдаба. Тусхайлбал, Буряадай нютагай промышленностиин зарим предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, үргэн хэрэглэмжын эд бараа худалдаха, япон фирмэнүүдэй туһаламжаар Улаан-Үдын шэлэй завод үндэһөөрнь заһабарилха асуудалнууд протоколнуудта оруулагдаа. Хэрбээ үшөө нэгэ протоколдо гар табигдаа һаа, шэлэй завод уласхоорондын эрилтэнүүдтэ харюусаһан эрхим дээдын шанартай шэл үйлэдбэрилдэг болохоһоо гадна автомобильна промышленностьда полированно шэл гаргажа эхилхэ юм.

Өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын болон өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр өөһэдыгөө хангалгын гуримда 1991 ондо орохоёо республикымнай правительство хэрэг дээрээ бэлдэжэ байна. Тэрээндэ оролгын нэгэ арга зам хадаа хүршэ оронуудтаяа аша туһатай экономическа харилсаа холбоо тогтоолго мүн болоно.

Ц. СУЛЬТИМОВ.

БУЛТЫЕНЬ МАГТАМААР

Госстрахай Онохойн участково инспекци XII табан жэлэй түсэбые болзорһоо уридшалан дүүргэбэ. Байгша оной дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 850 гара мянган түхэригэй страховой татабари суглуулагдаха.

Инспекциин коллективэй бүхы худэлмэрилэгшэд оролдосотойгоор худэлөө. Страховой бүхы агентнуудынай эрхим мэргэжэлтэд юм. Хэнииеньшье илгажа магтахань хүшэр байна. Гэбэшье табан жэлэй турша соо онсо шалгарагшадшье бии. Буряадай АССР-эй Госстрахай управлениин ба республикын гүрэнэй эмхи зургаануудай худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой хамтын тогтоолоор страховой агентнүүдтэ — Г. Л. Ивановада, Т. И. Корытовада, А. А. Медведевада «Буряадай АССР-эй эрхим страховой агент», ахалагша инспектор В. Н. Фоминада «Буряадай АССР-эй Госстрахай эрхим инспектор», ахалагша экономист С. И. Андреевада «Буряадай АССР-эй Госстрахай эрхим экономист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдоо.

КПСС-эй Загарайн райкомой бюрогой шиидхэбэреэр страховой агент Д. А. Дармаева районой страховой эрхим агент боложо, Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаа һэн.

Ц. ЦЫБАНОВ,
Госстрахай участково инспекциин начальник.

Уласхоорондо ШЭНЖЭЛ

ЭРЬЕЛТЫН ЖЭЛЭЙ ЭРШЭТЭ МАЙН

Орон бүхэн, арад бүхэн өөрын ёһо заншалнуудтай. Майн нэгэнэй Францида «ландышай (майн сэсэгэй) һайндэр» гэжэ тэмдэглэдэг. Амаралтын энэ үдэр хаанашье ябаа һаатнай, энэ сэсэгэй һайхан үнэр анхилха. Баян витринэнүүдээрээ яларжа байдаг ороной түб хотын Елисейскэ поли дээрэшье, түмэр замай холын полустанок гү, али ямар нэгэн провинциин бензин худалдадаг станци дээрэшье баглаа сэсэгүүдые худалдажа байһан хүнүүдые харахат. Эдэ сэсэгүүд майн һайндэртэ худалдагдахаар ургуулагдадаг. Һаданайнгаа нүхэртэ, эхэдээ, дуратай басагандаа сэсэг бэлэглэнгүй байжа болохогүй ха юм. Майн нэгэнэй үдэр хэмжээ ябуулганууд гүрэнэй гү, али партиин нэрээр үнгэргэгдэдэггүй. Харин заншалта ёһоор профсоюзай нэгэдэлнүүд майн нэгэндэ үдын хойно һайндэрэй демонстрацинуудые Парижда, мүн ороной бусад томо хотонуудаар үнгэргэдэг юм. Тиихэдээ нэгэдэл бүхэн ами амяараа демонстраци эмхидхэдэг. Иимэ ушарһаа бэлэй олон хүн зон Майн нэгэнэй жагсаалда нэгэ доро суглардаггүй. Хото городто ажаһуугшад бүлөөрөө сэбэр агаарта хүдөөдэ гарахаяа оролдодог. Энэ жэлдэ францзууд аза талаантай байба. Майн нэгэнэй һайндэр гарагай гурбанда тудалдаба ха юм. Олонхи предприятинуудай, эмхи зургаануудай худэлмэрилэгшэд коммерсантнууд субботоһоо эхилээд вторник хүрэтэр амархань ха юм. Иимэ ушар эндэ үзэгдөөгүй байгаа.

Харин тиихэдэ манай орондо үнгэргэгдэдэг Майн нэгэнэй һайндэрые гоёор хубсалһан хүнүүдэй дуу шуугүйгөөр, хэдэн мянган хүн зоной хабаадалгатай демонстрацигүйгөөр, улаан тугуудай немилзээгүйгөөр тархида оруулханшье хүндэшэг шэнги. Гэбэшье һүүлэй үедэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд манай ажабайдалда хубилалтануудые оруулна. Ороноймнай гол талмай болохо Москва хотын Улаан талмай дээрэ энэ жэлдэ хоёр демонстраци үнгэргэгдэхэ юм.

Мүнөө жэлэй Майн нэгэн урда жэлнүүдэйхитэй эдли бэшэ юм. Ороной политическэ, экономическа ажабайдалда горитойхон хубилалтанууд болоо. В. И. Ленинэй түрэһөөр 120 жэлэй ойе бидэ һаяхан тэмдэглээбди. Хэдэхэн жэлэй саада тээ энэ «түхэрэзн» дата ойн хүхинэһэн баярай, ехээр магталгын, илалтын рапорт үгэлгын оршон байдалда үнгэргэгдэхэ байгаа. Энэ удаа ойн баяр түб, бодолготой оршон байдалда нэрэ түрэтэйгөөр үнгэргэгдэбэ. Гол элидхэл соо, мүн газетэнүүдтэ толилогдоһон материалнууд дотор Лени... һургаалнуудһаа тэрэнэй эгээ... шэнжэлхэ онол аргыень халан... тэй гэжэ онсологдоно. Тэрэнэй... гаалнуудай баялигуудһаа гансаа... дыю харуулхын тула хэрэглэлгые... жа байһан тухай хэлэгдэнэ.

Майн нэгэнэй һайндэрэй удаа... ной, мүн хүн түрэлтэнэй түүхэ... яртай дата тэмдэглэгдэхэ. Гитлер... шизмые илаһанһаа хойшо 45 жэл... сэхэнь. Гэхэтэй хамта энэ жэлдэ Чер... хотодо болоһон аюулта үйлэ хэрэг... таха эрхэгүйбди. Тэрэ гэһэнһээ хой... бэн жэл болохонь. Теэд энэ үйлэ... хойшолонгуудынь мүнөө үедэ б... жо эхилбэбди. Хүн түрэлтэнэй ... рэ бии болоһонһоо хойшо энэ үйлэ... гидо эгээл аюултайнь болоо гэжэ... гэжэлтэд тоолоно. СССР-эй Верхов... Чернобылиин хойшолонгуудые усад... лаар хэмжээнүүдые түргөөр абаха... лые хаража үзэһэн байна. Тиихэдэ... быльдо ехэ юумэн хэгдээ, теэд ... дэхэ юумэнэй хэмжээн тон ех... гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Украина, Бел... Россиин зарим областнуудта ... онуудта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ... дай программа зүбшэгдэжэ ба...

Майн нэгэнэй һайндэрэй урда... Горбачев Ураалай ажалшадтай уу... вет Президентын энэ уулзалга ... до, мүн хариин оронуудта анхара... Ушар юуб гэхэдэ, М. С. Горбачев... шадтай, предприятиин хүтэлбэри... инженерно-техническэ худэлмэри... олониитын түлөөлэгшэдтэй уулза... гуримшуулагдаһан дэлгүүрэй ... орохын тула шиидхэгдэхээр боло... дэлнүүдээр арад зонтоёо зүбшэ... таарамжатай харгы замые бэдэр... гэжэ тоологдоно.

Зүүн Европын гүрэнүүдтэ Майн ... тэмдэглэгдэхэ байһаниинь ойлгосо... зарим оронуудта, жэшээлхэдэ, ... кида хүнэй эрхэ сахилга хангагда... мунистнуудые эндэ мүрдэжэ эхил...

Эдэ бүгэдые бултыень анхарха... дэлхэйн арадууд! Хүн түрэлтэнэй ... зорилгонуудые шиидхэхын тула ... долгонуудаа арьбадхаябди, ниитэ ... тэнэй үнэтэ шухаг баялигууд ... лэ!» гэһэн 1990 оной Майн 1-дэ ... КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануу... да эжэлүүдгүй ороно.

СССР—ХИТАД: ХАРИЛСААНУУД ҮРГЭДЭН...

Баруун оронуудай журналистнууд боложо үнгэрһэн үйлэ хэрэгүүдтэ сэгнэлтэ үгэхэдөө тоб байса, богонихоноор хэлэжэ шададаг байха юм. Энэ удаа КНР-эй Гүрэнэй Соведэй Премьер Ли Пэнэй албанай хэрэгээр манай орондо ерэһэн совет хүтэлбэрилэгшэдтэй тэрэнэй уулзалгын ба хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Баруун Германиин ЦДФ телепрограммын корреспондент иимэ сэгнэлтэ үгэбэ: —«Бүхы шэглэлнүүдээр харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ талаар хоёр талынхид оролдоно. Энээниие бэелүүлгэдэ таарамжатай арга боломжонууд бии. Харилсаануудые гүнзэгыруулхэ талаар хэдэн документнууд баталагдаба. СССР ба КНР-эй хоорондохи харилсаануудые үргэдхэлгэдэ хоёр талаһаа сэрэгэй хүсэнүүдые хороохо ба совет-хитад хилэ дээрэ бэе бэедээ этигэхэ талаар ёһо гуримууд тухай хэлсээн онсо удха шанартай. Совет-хитад харилсаануудые үргэдхэлгэ хадаа совет Президентын баримталдаг гадаадын политикын амжалта мүн».

Француз «ЭКО» газетэ иигэжэ бэшэнэ:— 7500 километр зайда үргэлжэлһэн хилэ дээрэ сэрэгэй хүсэнүүдые хороохо, мүн худалдаа наймаанай, экономическа болон эрдэм-техникын талаар хэлсээнүүдтэ гар табилга хадаа хоёр талынхидай гаргаһан оролдолгын аша үрэ боложо үгэнэ бшуу».

СССР-эй Азиин хубида байлгагдадаг сэрэгэй хүсэнүүдые 200 мянган сэрэгшэдээр хороохо гэһэн Михаил Горбачевой үүсхэл дэмжэгдэн, совет-хитад хилэ дээрэ сэрэгэй хүсэнүүдые хороохо тухай хэлсээн баталагдаба гэжэ «Вашингтон пост» тэмдэглэбэ. Арбан жэлэй болзороор баталагдаһан экономическа ба эрдэм-техникын талаар харилсаануудай гол шухалань гэхэдэ, аша үрэ ехэтэй технологиин талаар андалдалга болоно гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент бэшэнэ.

Москва хотодо үнгэргэгдэһэн хөө... нүүдэй үедэ гол шухалань гэхэдэ, ... тад экономическа харилсаануудые ... хэлгын ба хүгжөөлгын асуудалнууд... ниинь ойлгосотой. Эдэ харилсаануу... түүхэтэй, ёһо заншалнуудтай юм. Т... болзорой туршада таһалдуулагдаһа... бшуу. Харин мүнөө үедэ хоёр ороной ... саанууд шэнэ шатада гаргагдаха ... ломжотой байна ха юм. Ушар юуб... тус оронуудта экономическа реформ... бэелүүлэгдэнэ. Энэ хадаа арад зоно... һуудалай хэмжээе дээшэлүүлхын ... лэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгэ... нүлөө үзүүлнэ. Дүй дүршэлөөрөө ... ха гээшэ хоёр ороной арадай ажа... жөөлгэдэ ехэ удха шанартай байна...

Тиимэһээл Москвада үнгэргэгдэһэ... рэлдөөнүүдэй үедэ эдэ асуудалну... тойхон һуури эзэлээ юм. Экономи... соёлой, эрдэмэй ба техникын, ... бусад ажаябуулгануудай талаар ... нууд хэмжээнэйнгээшье, шаноро... талаар эрид хүбилгагдахань гэжэ най... дэһэн бии.

Москвада үнгэргэгдэһэн хөөрэ... дэй үедэ сэрэгэй хүсэнүүдые хоро... вет-хитад хилэ дээрэ бэе бэедээ эт... рэгые бэхижүүлхэ талаар хоёр ор... лөөлэгшэд үгээ ойлголсобо гэжэ ... оронуудай журналистнууд нэн түрү... дэглээ һэм шуу. Тиимэһээ энэ үйлэ ... Ази түбидэ аюулгүйн байдалые ... онсо нүлөө үзүүлхэ байһаниинь да... Хоёр ороной харилсаануудай түүхэ... һан хойшолонгуудые усадхаха ... эдэ хэлсээнүүд ехэ удха шанартай ... ха юм.

Юрий ЛО...
Аскольд БИ...

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Мүнөөдэр — ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр. Газетын энэ номер һайндэртэ зорюулагдаһан ехэ плакадаар эхилнэ. Дайнай болон ажалай ветеран, 1943 онһоо КПСС-эй гэшүүн Б-Ж. Дымбреновэй «Интернационализмын түлөө» гэһэн статья нэгэдэхи нюурта үгтэбэ. «Би буряад хүн ганса Буряад орон минии эхэ орон гэжэ хэлэхэгүй байнаб»— гэжэ тэрэ бэшэнэ.— Тиигээ һаа, манай Буряад орондо ажаһуудаг бусад яһатаниие гомдохоохоб. Дайнай жэлнүүдтэ фронт дээрэ олон үндэһэ яһатан нэгэ гэр бүлэдэл нэгэ аягаһаа эдеэлдэг, нэгэ түүдэгһээ дулаасадаг, бултадаа хүйтэн газар дээрэ шинелеэрээ хушажа унтадаг һэмди. Иимэ хүндэ сагта

Сэнхир экран

ВТОРНИК, МАЙН 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Шэнэ һонин. 9.15— Баримтата фильм. 9.25— «На бис...»— киноконцерт. 10.20—Мультфильм. 10.35 — «Соло для слона с оркестром»— уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.45— Хүгжэмтэ дамжуулга. 14.20— Фотоконкурс. 14.25— СССР-эй Гостелерадиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 14.55 — МОСКВА. УЛААН ТАЛМАЙ. МИТИНГ-МАЕВКО. 16.55—«Хүхюун нооходнууд». 17.35— Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Түгэсхэлэй бүлэгэй командануудай матч. 19.35—«Вход в лабиринт»—5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.30—«Аншлаг. Аншлаг». 24.00— Эстрадна дуунай «Интершлягер-90» гэһэн уласхоорондын конкурс. 01.45—Хатар, хатар, хатар...»

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

УЛААН-ҮДЭ. 9.50 — СОВЕДҮҮДЭЙ ТАЛМАЙ. МИТИНГ-МАЕВКО. Һүүлээрнь — Хүгжэмтэ дамжуулга. 11.30—«Человек с бульвара Капуцинов»— уран һайханай фильм. 13.10— Фильм-концерт. МОСКВА. 13.50—«Весенняя олимпиада или начальник хора»— үхибү... 14.55— Мэдээжэ ... хүгжэмэй концерт ... римтата фильм. 1... гээр дэлхэйн чем... хэлэй бүлэгэй ко... матч. 17.15— Ко... «Кто приласкает ... баримтата филь... жэм ба моодо. ... фильм. 19.10—«К... 1-дэхи дубль. 21... нойрсогты, багаш... «Киносерпантин». 22.00— Время. 22... пантин». 3-дахи д...

Редакт...
Р. Б. ГАР...

Кино, театрнуудта

«Дружба»
Принцесса-Павлин — в 9-50, Груз 300— в 11-50, 15-30, 17-10, 20-50 (удл.). Под принуждением — в 13-40, 18-50.

«Прогресс»
Красный зал — Семья (2 серии) — в 10, 12-40, 15-20, Мудрая царица Мандухай (2 серии)— в 18-10, Чаша терпения — в 21-30.
Зеленый зал — Короткое замыкание — в 9-40, 13-30, 19-10, 21-10, Криминальный квартет — в 11-40, 15-30, 17-20.

«Родина»
Не помню лица твоего — в 10, 16, Груз 300— в 12, 13-50 (удл.), 18-10, 19-50 (удл.), 21-50.

«Октябрь»
Принцесса-Павлин — в 9-30, 14-40, Груз 300— в 11-10 (удл.), 13-10, 16-20, 18... 21-40.

«Эрдэм»
Мультфильмы — ... Несуразные каник... 14-10, Маленькая ... — в 15-40, 18-20, ...

«Восток»
Кавказская плен... вые приключени... 15, 17, 19, 21.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-03440. Заказ № 101.